

Biuletyn Informacyjny

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

TRENDY NARZĘDZIA KIERUNKI
NR 3/2024

KALENDARZ NAJBLIŻSZYCH WYDARZEŃ

22.11–23.12	JARMARK BOŻONARODZENIOWY 2024 W GDAŃSKU	GDAŃSK
22.11.2024–6.01.2025	JARMARK BOŻONARODZENIOWY 2024 W WARSZAWIE	WARSZAWA
29.11–11.12	WROCŁAWSKI JARMARK BOŻONARODZENIOWY	WROCŁAW
29.11.2024–1.01.2025	JARMARK BOŻONARODZENIOWY	KRAKÓW
30.11–22.12	BIĄŁOSTOCKI JARMARK ŚWIĄTECZNY	BIĄŁYSTOK
4–8.12	JARMARK BOŻONARODZENIOWY #KUPUJŚWIADOMIE	GNIEZNO
6.12	VII JARMARK BOŻONARODZENIOWY W PRUDNIKU	PRUDNIK
7, 14, 21.12	JARMARK LUBELSKI – LUBELSKIE NA ŚWIĘTA	LUBLIN
7, 14, 21.12	JARMARK #KUPUJŚWIADOMIE TOMASZKOWO	TOMASZKOWO K. OLSZTYNA
14.12	ŚWIĄTECZNY RYNECZEK MARSZAŁKOWSKI	ŁÓDŹ
15, 22.12	JARMARK ŚWIĄTECZNY	ZIELONA GÓRA
13–14.12	PRZEMYSKI JARMARK BOŻONARODZENIOWY	PRZEMYŚL
13–15.12	AKADEMICKI JARMARK BOŻONARODZENIOWY	BYDGOSZCZ
14–15.12	JARMARK BOŻONARODZENIOWY NA ZAMKU KSIĄŻĄT POMORSKICH W SZCZECINIE	SZCZECIN
19–22.12	JARMARK ŚWIĄTECZNY W KIELCACH	KIELCE
19–22.12	JARMARK BOŻONARODZENIOWY #KUPUJŚWIADOMIE	KOSZALIN

Więcej wydarzeń

<https://www.kupujswiadomie.gov.pl/kalendarz/>

SPIS TREŚCI

2. Słowo wstępne

Henryk Smolarz, Dyrektor Generalny
Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

3. Strategia „od pola do stołu”

Bogdan Pomianek, Jan Golba

5. Produkcja ekologiczna w Polsce – instytucjonalne formy wsparcia i działania KOWR na rzecz promocji rolnictwa ekologicznego

Henryk Smolarz

12. Spółdzielnie energetyczne – ważny element energetyki rozproszonej na obszarach wiejskich

Joanna Stasiak-Panek

15. Dzierżawa gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa pod odnawialne źródła energii

18. Z pasji do rolnictwa i zamiłowania do jakości

Hubert Filipiak,
Wawrzyniec Maziejuk, Kamil Pazik

22. II Festiwal Polskiej Żywności #KupujŚwiadomie

24. Sytuacja na rynkach rolnych

Marzena Trajer, Ewa Bochińska, Martyn Mieczkowski,
Bartłomiej Strączak, Maria Włodarczyk

Produkcja ekologiczna w Polsce – instytucjonalne formy wsparcia i działania KOWR na rzecz promocji rolnictwa ekologicznego

Kierunki wsparcia produkcji ekologicznej w Polsce zostały określone w „Ramowym Planie Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021–2030” MRiRW. Wsparcie sektora rolnictwa ekologicznego zaplanowano dla wszystkich uczestników łańcucha żywnościowego „od pola do stołu”. W obszarze rozwoju rolnictwa ekologicznego Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa powierzono m.in. realizację działań informacyjnych dotyczących unijnego logo produkcji ekologicznej i promujących wytwarzane w Polsce produkty z tym oznaczeniem. W publikacji omówiono prowadzone przez KOWR działania w tym zakresie. Przedstawiono również charakterystykę rolnictwa ekologicznego w Polsce oraz możliwości wsparcia sektora.

**Biuletyn
Informacyjny KOWR**
ISSN 1233-2437
nakład 8700 egz.

Wydawca:
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
01-207 Warszawa
ul. Karolkowa 30

Redakcja:
Departament Rozwoju Rynku
tel. 22 376-71-14
e-mail: biuletyn@kowr.gov.pl

Wydawnictwo bezpłatne

SZANOWNI PAŃSTWO,

tematem przewodnim numeru, który oddajemy w Państwa ręce, są zrównoważone systemy żywnościowe oraz rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym zadania powierzone Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa w tym zakresie.

Kluczowym komponentem Europejskiego Zielonego Ładu, który określa kierunek rozwoju sektora rolnego oraz obszarów wiejskich, jest Strategia „od pola do stołu”. Jej założenia opierają się na rozwoju zrównoważonych systemów żywnościowych. Transformacja w kierunku zrównoważonego systemu żywnościowego ma przynieść korzyści środowiskowe, zdrowotne, społeczne, a także gospodarcze. Zapraszam do lektury artykułu przybliżającego założenia Strategii oraz Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej uwzględniającego część zagadnień określonych w Strategii „od pola do stołu”, w tym wybrane zadania, które Polska zaplanowała w perspektywie do 2030 r. w zakresie rolnictwa ekologicznego.

Kierunki wsparcia produkcji ekologicznej w Polsce zostały określone w „Ramowym Planie Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021–2030” Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W obszarze rozwoju rolnictwa ekologicznego Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa powierzono m.in. realizację działań informacyjnych dotyczących unijnego logo produkcji ekologicznej i promujących wytwarzane w Polsce produkty z tym oznaczeniem. Prezentujemy prowadzone przez KOWR działania w tym obszarze. Przedstawiamy również charakterystykę rolnictwa ekologicznego w Polsce oraz możliwości wsparcia sektora.

Do zadań Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa należy również wsparcie działań na rzecz odnawialnych źródeł energii, w szczególności w rolnictwie. W numerze piszemy o spółdzielniach energetycznych, których wykaz prowadzi Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. KOWR od kilku lat podejmuje działania mające na celu rozpowszechnianie rzetelnej wiedzy na temat funkcjonowania spółdzielni energetycznych, a także korzyści wynikających z tego rozwiązania. W tym celu prowadzi kampanie informacyjno-promocyjne upowszechniające wiedzę z zakresu spółdzielni energetycznych.

Do KOWR wpływają wystąpienia podmiotów zainteresowanych wydzierżawieniem lub nabyciem nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa na potrzeby budowy instalacji służących pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych. Nasi eksperci piszą o możliwościach i zasadach dzierżawy gruntów ZWRSP w celu posadowienia na nich elektrowni wiatrowych czy fotowoltaicznych.

Rynek żywności ekologicznej w Polsce z każdym rokiem rośnie. Sercem produkcji ekologicznej są mali wytwórcy – ludzie, a często całe rodziny, dla których wartością jest jakość, a nie ilość, którzy pracują zgodnie ze swoją filozofią życia. Dzięki takiemu podejściu produkty te mają dużo więcej wartości niż skład na etykiecie. O swojej pracy, która jest jednocześnie pasją i misją, opowiadają trzej producenci ekologiczni.

W stałej pozycji „Biuletynu” analitycy KOWR omawiają sytuację na głównych rynkach rolnych: zbóż, wieprzowiny, wołowiny, drobiu oraz mleka i produktów mlecznych.

Zapraszam do lektury!

Henryk Smolarz

Dyrektor Generalny

Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

STRATEGIA „OD POLA DO STOŁU”

Kluczowym komponentem Europejskiego Zielonego Ładu, który określa kierunek rozwoju sektora rolnego oraz obszarów wiejskich, jest Strategia „od pola do stołu”. Jej założenia opierają się na rozwoju zrównoważonych systemów żywnościowych. Transformacja w kierunku zrównoważonego systemu żywnościowego ma przynieść korzyści środowiskowe, zdrowotne, społeczne, a także gospodarcze.

Główne założenia tej strategii na poziomie UE to¹:

- **Zapewnienie zrównoważonej produkcji żywności** (m.in. wykorzystanie przez rolników potencjału biogospodarki o obiegu zamkniętym; optymalizacja użycia pestycydów; ułatwienia dla wprowadzania do obrotu pestycydów zawierających biologiczne substancje czynne; ograniczenie strat składników odżywczych z nawozów; wsparcie dla precyzyjnych technik nawożenia i zrównoważonych technik rolniczych; redukcja ogólnej sprzedaży środków antybakteryjnych dla zwierząt gospodarskich; promocja i wsparcie finansowe dla działań związanych z rolnictwem ekologicznym; osiągnięcie poziomu co najmniej 25% użytków rolnych UE w systemie rolnictwa ekologicznego do 2030 r.),
- **Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego** (m.in. opracowanie planu awaryjnego zapewniającego dostawę żywności/bezpieczeństwo żywnościowe w czasach kryzysu),
- **Pobudzenie zrównoważonych praktyk w zakresie przetwórstwa spożywczego, sprzedaży hurtowej i detalicznej, hotelarstwa i gastronomii** (m.in. opracowanie Kodeksu Postępowania dla odpowiedzialnego biznesu i praktyk marketingowych w celu promowania dostępnej, przystępnej cenowo, zdrowej i zrównoważonej żywności, a także zmniejszenia wpływu systemów żywnościowych na środowisko; zobowiązanie przedsiębiorstw spożywczych do działań na rzecz zdrowia/zrównoważonego rozwoju),
- **Promowanie zrównoważonej konsumpcji żywności oraz ułatwienie przejścia na zdrową i zrównoważoną dietę** (m.in. propozycja zharmonizowanych, obowiązkowych oznaczeń wartości odżywczej z przodu etykiet),
- **Ograniczenie strat i marnotrawienia żywności** (m.in. propozycja prawnie wiążących celów, aby ograniczyć marnotrawienie żywności w UE; rewizja przepisów UE dotyczących oznaczania dat („spożyć przed” i „najlepiej spożyć przed”); badanie strat żywności już na etapie produkcji i możliwości ich eliminacji),

- **Zwalczanie fałszowania żywności w łańcuchu dostaw żywności** (m.in. intensyfikacja walki z fałszowaniem żywności, aby zapewnić równe warunki działania podmiotom gospodarczym),
- **Ułatwienie transformacji** (m.in. poprzez badania, innowacje, technologie i inwestycje; usługi doradcze, wymianę danych i wiedzy oraz umiejętności).

Polska w ramach dotychczasowej dyskusji na forum UE w odniesieniu do tej strategii podkreśla, że:

- wszelkie zmiany legislacyjne służące realizacji celów redukcyjnych powinny zostać poprzedzone rzetelną analizą wpływu, uwzględniającą nie tylko aspekty środowiskowe, ale także kwestie zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego UE oraz konkurencyjności unijnego rolnictwa,
- założenia strategii powinny być wdrażane w ramach realizacji 9 celów szczegółowych Wspólnej Polityki Rolnej w nowej perspektywie finansowej UE. Jednocześnie Plan Strategiczny WPR mógłby prezentować sposób, za pomocą którego interwencji/narzędzi WPR będą realizowane cele tej strategii.

Plan Strategiczny WPR² zatwierdzony przez KE w dniu 31 sierpnia 2022 r. uwzględnia część zagadnień określonych w strategii od pola do stołu. Szczególnie istotne wydaje się przedstawienie wybranych zadań, które Polska zaplanowała do osiągnięcia w perspektywie do 2030 r. w zakresie rolnictwa ekologicznego.

Na poziomie Polski proponuje się docelową wartość wskaźnika (udział **gruntów rolnych objętych rolnictwem ekologicznym**) na poziomie 7%.

W Planie Strategicznym WPR zaplanowano kompleksowe wsparcie sektora rolnictwa ekologicznego oraz rynku żywności ekologicznej, na które składa się szereg działań bazujących zarówno

¹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Strategia od pola do stołu na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego COM(2020) 381 final. Bruksela, 20.05.2020 r.

² Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027. Wersja 4.2. Warszawa, 29.07.2024 r.

na środkach finansowych Planu, jak i na szeregu rozwiązań spoza tego Planu. Działania zabezpieczają rozwój poszczególnych uczestników i etapów ekologicznego łańcucha żywnościowego „od pola do stołu”.

Poza oddziaływaniem na powierzchnię upraw w ramach interwencji „Rolnictwo ekologiczne” realizowane będzie wsparcie przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów ekologicznych w ramach interwencji „Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – poza gospodarstwem”, a także wspierania rozwoju współpracy producentów i przetwórców ekologicznych w ramach interwencji „Rozwój współpracy producentów w ramach systemów jakości żywności”. Dodatkowo, w celu poprawy konkurencyjności gospodarstw prowadzących produkcję ekologiczną poprzez działania wspierające inwestycje i potencjał rynkowy, również małych gospodarstw ekologicznych, w ramach interwencji: Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje), Rozwój małych gospodarstw, Premie dla młodych rolników oraz interwencje w sektorze owoców i warzyw, tj. Interwencja w sektorze owoców i warzyw – Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw.

Wsparcie będzie również ukierunkowane na integrację branży oraz działania kształtujące popyt i zaufanie konsumentów do produkcji ekologicznej w ramach interwencji: Tworzenie i rozwój grup producentów rolnych i organizacji producentów; Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości; Współpraca Grup Operacyjnych EPI. W ramach środków finansowych Planu w zakresie Transferu wiedzy prowadzone będą działania podnoszące świadomość i wiedzę rolników i doradców na temat zasad produkcji ekologicznej i korzyści płynących z rolnictwa ekologicznego.

Również w ramach środków krajowych realizowane są działania w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego. Przewiduje się kontynuację badań naukowych na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego ukierunkowanych na wypracowanie innowacyjnych metod i rozwiązań pojawiających się lub istniejących problemów, zarówno w produkcji rolniczej, w przetwórstwie ekologicznym, jak i akwakulturze ekologicznej. Na bazie realizowanych badań naukowych przygotowywane są nowe metodyki produkcji ekologicznej oraz aktualizowane są te już opublikowane. Metodyki stanowiące kompendium wiedzy dla rolników ekologicznych i doradców są dostępne bezpłatnie dla wszystkich na stronie internetowej MRiRW (<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/baza-wiedzy>).

Aby umożliwić transfer wiedzy i innowacji w rolnictwie ekologicznym, prowadzone są działania doradczo-szkoleniowe skierowane do producentów oraz działania mające na celu utrzymanie zaufania do systemu kontroli rolnictwa ekologicznego. Centrum Doradztwa Rolniczego uruchomiło centrum praktycznego przetwórstwa, w tym metodami ekologicznymi, dzięki któremu rolnicy mają możliwość zapoznania się z istniejącymi rozwiązaniami dostosowanymi do małych wymogów w przetwórstwie ekologicznym, a następnie wdrożenia ich lub zaproponowanie własnych rozwiązań na bazie już istniejących. Bardzo cenną inicjatywą jest uruchomienie Krajowej Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych, gdzie można nawiązać kontakt z praktykami rolnictwa ekologicznego. Jednocześnie, na bieżąco realizowane są działania informacyjno-promocyjno-edukacyjne przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi z jednostkami współpracującymi w ramach kampanii oraz konkursów dla rolników, doradców, przetwórców i uczniów. Dla młodego pokolenia dedykowany jest test o rolnictwie ekologicznym dla uczniów szkół rolniczych. Działania te mają na celu upowszechnianie cech i zalet produkcji ekologicznej oraz produktów ekologicznych, a także korzyści wynikających z uczestnictwa w systemie rolnictwa ekologicznego. Ponadto działania informacyjno-promocyjne skierowane do szerokiego grona konsumentów realizowane są również przez sektor rolnictwa ekologicznego, który może korzystać ze środków z Funduszy Promocji.

Skumulowany efekt tych działań powinien zwiększyć powierzchnię upraw ekologicznych, dostępność ekologicznej żywności na rynku, a także popyt na nią.

Bogdan Pomianek
Zastępca Dyrektora Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Jan Golba
Zastępca Dyrektora Departamentu
Rolnictwa Ekologicznego i Jakości Żywności
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

PRODUKCJA EKOLOGICZNA W POLSCE – INSTYTUCJONALNE FORMY WSPARCIA I DZIAŁANIA KOWR NA RZECZ PROMOCJI ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO

W obszarze rozwoju rolnictwa ekologicznego Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa powierzono m.in. realizację działań informacyjnych dotyczących unijnego logo produkcji ekologicznej i działań promujących wytwarzane w Polsce produkty z tym oznaczeniem.

Wsparcie produkcji ekologicznej w Polsce, którego kierunki zostały określone w „**Ramowym Planie Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021-2030**” MRiRW, jest jednym z priorytetowych działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Wsparcie sektora rolnictwa ekologicznego zaplanowano dla wszystkich uczestników łańcucha żywnościowego „od pola do stołu”, począwszy od wsparcia rolników w obszarze produkcji rolnej surowców i przetwórstwa, poprzez działania wspierające inwestycje i potencjał rynkowy (w tym małych i średnich gospodarstw) oraz skracanie łańcuchów dostaw, działania kształtujące popyt i zaufanie konsumentów do produktów ekologicznych i produkcji ekologicznej, aż po wsparcie integracji branży, badań naukowych oraz krajowego doradztwa rolniczego.

DZIAŁANIA INFORMACYJNO-PROMOCYJNE DOTYCZĄCE ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO

W „**Ramowym Planie Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021-2030**” uwzględniono **prowadzone przez MRiRW i KOWR działania informacyjno-promocyjne dotyczące produktów ekologicznych oraz unijnego logo produkcji ekologicznej**. Dotyczą one **wspierania rozwoju polskiego eksportu produktów rolno-spożywczych** oraz

promocji i zwiększania konkurencyjności polskiej żywności w kraju i na świecie. Pod hasłem „Poland tastes good” organizowany jest m.in. udział producentów i eksporterów (w tym producentów produktów ekologicznych) w międzynarodowych przedsięwzięciach promocyjnych oraz informacyjnych. Działania te obejmują wystąpienia na polskich stoiskach narodowych na targach rolno-spożywczych (np. BIOFACH w Norymberdze w Niemczech – najważniejszym wydarzeniu dla branży na świecie), udział w towarzyszących im misjach handlowych oraz spotkaniach biznesowych. KOWR realizuje także **sektorowy program promocji branży spożywczej** w ramach projektu Ministerstwa Rozwoju i Technologii „Umiejdzynarodowienie MŚP – BRAND HUB” w latach 2024-2029.

Plan zagranicznych wydarzeń targowo-wystawienniczych KOWR opracowywany jest każdego roku na podstawie **analizy potencjału importowego wybranych krajów oraz w konsultacji**

z organizacjami i stowarzyszeniami branżowymi oraz przedsiębiorcami. Plan na 2025 r. uwzględnia **23 wydarzenia** w niżej wymienionych krajach:

- Europa: Niemcy, Włochy, Wielka Brytania, Grecja, Niderlandy,
- Bliski Wschód i Afryka Północna: Zjednoczone Emiraty Arabskie, Arabia Saudyjska, Egipt,
- Azja: Chiny, Singapur, Tajlandia, Korea Południowa, Malezja, Wietnam, Kazachstan,
- Ameryka Północna i Południowa: USA i Chile,
- Australia.

Ponadto KOWR wspólnie z MRiRW realizuje **na poziomie ogólnopolskim kampanie informacyjno-promocyjne dotyczące rolnictwa ekologicznego pod hasłem #KupujŚwiadomie produkt ekologiczny.** Prowadzone działania mają na celu budowanie rozpoznawalności logo produkcji ekologicznej UE, edukowanie konsumentów na temat metod produkcji ekologicznej i zalet posiadania unijnego certyfikatu oraz zwiększenie spożycia żywności produkowanej w kraju, a przez to wzrost konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych. Dodatkowo jest realizowana kampania dedykowana rolnikom/producentom, która dotyczy przepisów, uwarunkowań prawnych oraz dobrych praktyk. Kampania ułatwia środowisku rolnemu pozyskanie informacji na temat unijnego systemu jakości. Działania skierowane do obu grup odbiorców docelowych są prowadzone z wykorzystaniem różnych kanałów komunikacji, ale przy zachowaniu spójnego komunikatu (np.: z wykorzystaniem: strony internetowej www.kupujswiadomie.gov.pl, stacji telewizyjnych i radiowych, kin, mediów społecznościowych, reklam zewnętrznych, podczas konkursu kulinarnego dla Kół Gospodyń Wiejskich „Bitwa Regionów”, quizów online, spotkań, warsztatów, wykładów, w trakcie pokazów kulinarnych i degustacji, podczas krajowych i regionalnych wydarzeń o charakterze targowym – w tym corocznego Festiwalu Polskiej Żywności #KupujŚwiadomie na stadionie PGE Narodowym w Warszawie – oraz przy okazji obchodów Dnia Rolnictwa Ekologicznego UE. Zadania realizowane przez KOWR obejmują także **szereg działań dotyczących zdrowego odżywiania, skierowanych do dzieci i młodzieży**, mających na celu wzrost świadomości na temat produktów certyfikowanych i ekologicznych oraz zwracanie uwagi na jakość żywności.

Działania informacyjne i promocyjne dotyczące rolnictwa ekologicznego są prowadzone przez MRiRW i KOWR **przy**

współpracy z organizacjami działającymi na rzecz rolnictwa ekologicznego¹.

Wsparcie tego rodzaju przewidziane jest także **w ramach polityki promocji żywności UE, czyli mechanizmu Wspólnej Polityki Rolnej „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”**, który w Polsce obsługuje KOWR, a agencją płatniczą jest ARiMR. W ramach realizacji tego mechanizmu współfinansowane są działania informacyjne i promocyjne prowadzone na terenie państw Unii Europejskiej oraz na obszarze niektórych państw trzecich, a jego głównym celem jest wsparcie programów, które dostarczają konsumentom wiedzy na temat walorów, specyficznych cech oraz jakości produktów rolno-spożywczych wyprodukowanych na terenie UE, a tym samym wpływają na wzrost ich sprzedaży². W 2024 r. wspierana jest realizacja dwóch branżowych oraz międzybranżowych programów informacyjnych i/lub promocyjnych dotyczących koszyka różnych produktów ekologicznych, tj.: **„Żywność ekologiczna z UE – dobry wybór”** (3-letni program promocyjny skierowany na rynek Zjednoczonych Emiratów Arabskich o łącznym budżecie 2,6 mln euro) oraz **„Przestaw się na eko – szukaj Euroliścia 2”** (2-letni program promocyjny skierowany na rynek Polski o łącznym budżecie 1,2 mln euro).

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa uczestniczy w realizacji działań dotyczących rolnictwa ekologicznego również poprzez końcowe wdrażanie dwóch poddziałań w zakresie działania 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020.

Sektor rolno-spożywczy w Polsce dysponuje również **branżowymi funduszami promocji produktów rolno-spożywczych**, których obsługę powierzono KOWR. Głównym celem funduszy promocji jest wspieranie marketingu, wzrostu spożycia i promocji produktów rolno-spożywczych, w tym produktów rolnictwa ekologicznego. Środkami funduszy promocji zarządzają wyłącznie przedstawiciele organizacji branżowych reprezentujący producentów rolnych oraz przetwórców działających w danej branży. Środki funduszy promocji mogą zostać przeznaczone na działania mające na celu informowanie o jakości i zaletach produktów oraz promocję spożycia poszczególnych produktów, badania naukowe i prace rozwojowe mające na celu poprawę ich jakości³.

¹ Więcej informacji znajdą Państwo:

<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/kampania-dotyczaca-rolnictwa-i-produkcji-ekologicznej-materialy-do-pobrania>

<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/konkursy5>

<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/baza-wiedzy>

<https://cdr.gov.pl/produkcja-rolna/rolnictwo-ekologiczne/rolnictwo-ekologiczne-publikacje>

<https://www.gov.pl/web/kowr/promocja-krajowa>

<https://www.kupujswiadomie.gov.pl/>

<https://www.gov.pl/web/kowr/promocja-zagraniczna>

² Zob. też:

<https://www.gov.pl/web/arimr/wsparcie-dzialan-promocyjnych-i-informacyjnych-na-rynkach-wybranych-produktow-rolnych>

<https://www.gov.pl/web/kowr/promocja-ze-srodkow-wpr-programy-proste>

³ Więcej informacji w tym zakresie znajduje się pod adresami:

<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/fundusze-promocji-produktow-rolno-spozywczych>

<https://www.gov.pl/web/kowr/fundusze-promocji>

Jednym ze sposobów upowszechniania wśród dzieci zdrowych nawyków żywieniowych, skutkującym zwiększeniem w ich diecie udziału świeżych owoców i warzyw oraz mleka spożywczego jest „**Program dla szkół**”, będący instrumentem wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej”. Dzięki utrwaleniu zdrowych nawyków żywieniowych na wczesnym etapie rozwoju dorośli konsumenci częściej sięgają po żywność o wysokich walorach zdrowotnych, co skutkuje wzrostem popytu na tego typu produkty. Począwszy od roku szkolnego 2021/2022, w ramach programu realizowane są **wycieczki edukacyjne**, podczas których uczniowie otrzymują **do degustacji m.in. produkty ekologiczne**.

WSPARCIE FINANSOWE I DORADCZE PRODUCENTÓW EKOLOGICZNYCH W POLSCE

Wsparcie finansowe dla sektora rolnictwa ekologicznego w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE na lata 2023–2027 jest przyznawane głównie na podstawie „**Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027**” (PS WPR), w tym w ramach **interwencji I 8.11 „Rolnictwo ekologiczne”**. Celem interwencji jest wspieranie dobrowolnych zobowiązań rolników, którzy podejmują się utrzymać lub przejść na praktyki i metody rolnictwa ekologicznego określone w pra-

wodawstwie unijnym i krajowym. Wsparciem w ramach interwencji objęte są powierzchnie w ramach następujących grup upraw: rolnicze, warzywne, zielarskie, sadownicze podstawowe, jagodowe, sadownicze ekstensywne, paszowe oraz trwałe użytki zielone, prowadzone zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego. Małe gospodarstwa z uprawami ekologicznymi o powierzchni użytków rolnych nie większej niż 10 ha mogą otrzymać wsparcie w ramach interwencji na uproszczonych zasadach, niezależnie od grupy upraw. Wnioski o płatności składane są w jednostkach organizacyjnych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Pozostałymi mechanizmami wsparcia bezpośrednio skierowanymi do rolników ekologicznych w ramach PS WPR na lata 2023-2027 są:

- interwencja I 10.1.1 – Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje), obszar B,
- interwencja I 10.7.1 – Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – poza gospodarstwem, obszar B,
- interwencja I 13.3 – Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności,
- interwencja I 13.4 – Rozwój współpracy producentów w ramach systemów jakości żywności.

Z kolei **mechanizmami wsparcia preferującymi rolników ekologicznych** względem producentów nieekologicznych w ramach PS WPR na lata 2023-2027 są:

- ekoschemat I 4.6 – Dobrostan zwierząt,
- interwencja I 6.3 w sektorze pszczelarskim – wspieranie walki z warzozą produktami leczniczymi,
- interwencja I 7.5 – Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu,
- interwencja I 8.4 – Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych,
- interwencja I 10.15 – Inwestycje poprawiające dobrostan bydła i świń,
- interwencja I 10.2 – Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej,
- interwencja I 10.5 – Rozwój małych gospodarstw.

Mechanizmami wsparcia preferującymi uczestnictwo w systemach jakości żywności, w tym **w systemie rolnictwa ekologicznego**, są:

- interwencja I 10.6.1 – Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – w gospodarstwie,
- interwencja I 11 – Premie dla młodych rolników,
- interwencja I 13.2 – Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych,
- interwencja I 13.5 – Współpraca Grup Operacyjnych EPI⁴.

Producent rolny w Polsce może także otrzymać **dofinansowanie z budżetu krajowego do wykorzystanego ekologicznego materiału siewnego**, które jest wypłacane przez ARIMR⁵. Stawki w tym przypadku są wyższe, niż do wykorzystania materiału konwencjonalnego.

Wsparcie skierowane do producentów ekologicznych zawarte jest także w **Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)**, który jest planem rozwojowym określającym cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz zawierającym reformy i inwestycje służące do ich realizacji. Wsparcie dla producentów ekologicznych znajduje się w szczególności w **komponencie A**, który dotyczy **wsparcia dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowy odporności podmiotów uczestniczących w łańcuchu**. W ramach inwestycji KPO, za które odpowiada MRiRW, można uzyskać wsparcie m.in. na:

- rozbudowę lub odbudowę mikro, małych i średnich przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego,
- budowę i modernizację centrów przechowalniczo-dystrybucyjnych produktów rolnych, rybołówstwa i akwakultury,
- przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów rolnych, spożywczych oraz rybołówstwa i akwakultury (przetwórstwo i sprzedaż z gospodarstwa rolnego),

⁴ Harmonogramy naboru wniosków i więcej informacji o interwencjach w ramach PS WPR na lata 2023-2027 znajdują się pod adresem: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/wsparcie-rolnictwa-ekologicznego>

⁵ Więcej informacji na ten temat można znaleźć: <https://www.gov.pl/web/arimr/doplata-do-materialu-siewnego>

- inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie rolnictwa 4.0,
- budowę centrum zrównoważonego rolnictwa obszarów górskich i podgórskich⁶.

Wsparcie finansowe w perspektywie finansowej na lata 2023–2027, mające na celu zachęcanie potencjalnych beneficjentów do certyfikowania swojej działalności rybackiej w zakresie produkcji ekologicznej, można także uzyskać **w ramach priorytetu „Wspieranie zrównoważonej działalności w zakresie akwakultury oraz przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury”** objętego programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027⁷.

W obszarze **krajowego doradztwa** w zakresie produkcji ekologicznej działa Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Radomiu, do którego zadań należy m.in. koordynacja doradztwa w zakresie rolnictwa ekologicznego, przekazywanie wiedzy o produkcji żywności metodami

ekologicznymi pracownikom ośrodków doradztwa rolniczego i rolnikom oraz prowadzenie gospodarstwa produkcyjno-doswiadczonego w zakresie produkcji metodami ekologicznymi. CDR w Brwinowie Oddział w Radomiu, prowadzi również prace związane z koordynacją i działalnością sieci gospodarstw demonstracyjnych oraz szkolenia z zakresu przetwórstwa na poziomie gospodarstwa⁸.

W Polsce od 2004 r. udzielane jest także **wsparcie do badań naukowych na rzecz rolnictwa ekologicznego**, które są prowadzone przez państwowe instytuty badawcze, wyższe uczelnie rolnicze oraz placówki Polskiej Akademii Nauk⁹.

CHARAKTERYSTYKA ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO W POLSCE

Według danych EUROSTAT w 2022 r. pod względem powierzchni ekologicznych użytków rolnych **Polska zajmowała 10. pozycję w Unii Europejskiej**.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. łączna powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w Polsce wynosiła **636,02 tys. ha**, o 14,7% (o 81,39 tys. ha) więcej niż przed rokiem. Od 2019 r. odnotowywany jest stopniowy wzrost areалу tych upraw – w tym czasie łączna powierzchnia ekologicznych użytków rolnych wzrosła o 25% (tj. o 128 tys. ha). Rolnictwo ekologiczne na obecnym etapie rozwoju w kraju to m.in. stopniowo rosnąca liczba producentów ekologicznych i powierzchni ekologicznych użytków rolnych, a także popyt przewyższający podaż. W ww. okresie w Polsce działalnością w zakresie produkcji ekologicznej zajmowało się blisko **24 tys.** producentów ekologicznych i w odniesieniu do 2022 r. ich liczba wzrosła o 5% (tj. o 1,11 tys.). Od 2020 r. zauważalna jest tendencja wzrostowa – od tego czasu liczba producentów ekologicznych zwiększyła się o ponad 18% (tj. o 3,72 tys.).

W Polsce najliczniejszą grupę producentów ekologicznych stanowią producenci rolni (93,2%). W 2023 r. działalność w tym zakresie prowadziło 22,4 tys. producentów rolnych, o 5,5% więcej niż w 2022 r. (od 2020 r. wzrost o 20%, tj. 3,8 tys.). Drugą grupę – 1,2 tys. (5%) – stanowili producenci ekologiczni prowadzący działalność w zakresie przygotowania produktów ekologicznych (tj. przetwarzania, konserwowania lub innego działania, któremu poddawany

⁶ Harmonogram naboru wniosków:

<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/nabory-wnioskow>
<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/krajowy-planu-odbudowy-i-zwiekszenia-odpornosci>

⁷ Więcej informacji na ten temat można znaleźć pod adresem:

<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/fundusze-europejskie-dla-rybactwa-na-lata-2021---2027>

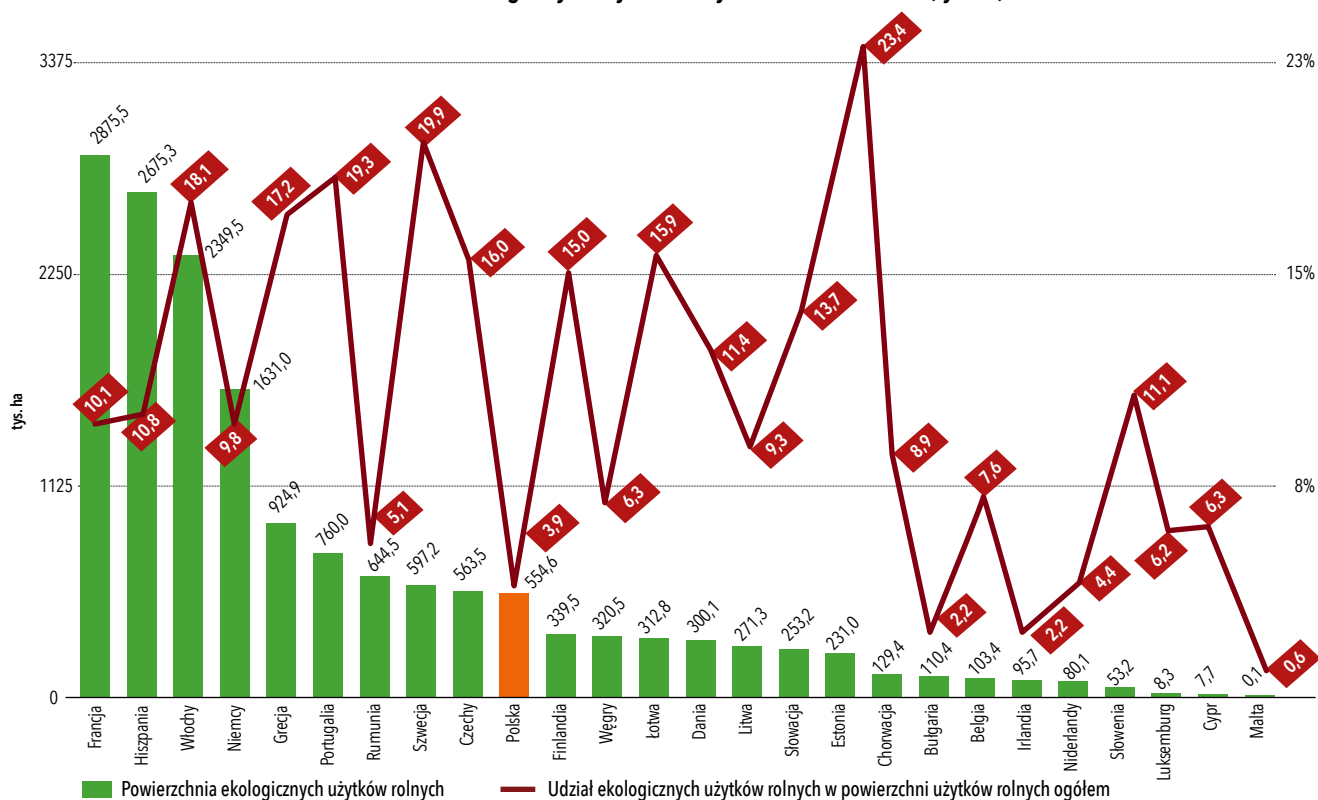
⁸ Więcej informacji o CDR Oddział w Radomiu, krajowej sieci gospodarstw demonstracyjnych oraz Centrum Praktycznego Szkolenia w Zakresie Małego Przetwórstwa przy CDR Oddział w Radomiu:

<https://cdr.gov.pl/produkcja-rolna/rolnictwo-ekologiczne/rolnictwo-ekologiczne-aktualnosci#>
<https://cdr.gov.pl/projekty-i-wspolpraca/demonstracje-ekologia>
<https://wmodr.pl/projekty/prow-2014-2020-poddzialanie-12-wsparcie-dla-projektow-demonstracyjnych-i-informacyjnych>
<https://www.wodr.poznan.pl/projekty/transfer-wiedzy-i-dzialalnosc-informacyjna/demonstracje-w-ramach-poddzialania-1-2-wsparcie-dla-projektow-demonstracyjnych-i-dzialan-informacyjnych>
<https://gospodarstwodemonstracyjne.cdr.gov.pl/gospodarstwo/>
<https://cpsz.cdr.gov.pl/11-start/23-wprowadzenie-2>

⁹ O badaniach:

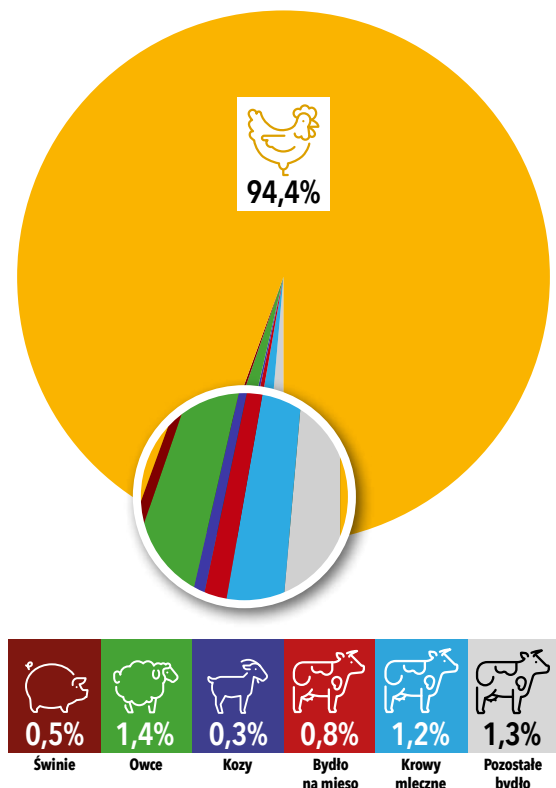
<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/badania-w-rolnictwie-ekologicznym>

Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w UE-27 w 2022 r. (tys. ha)

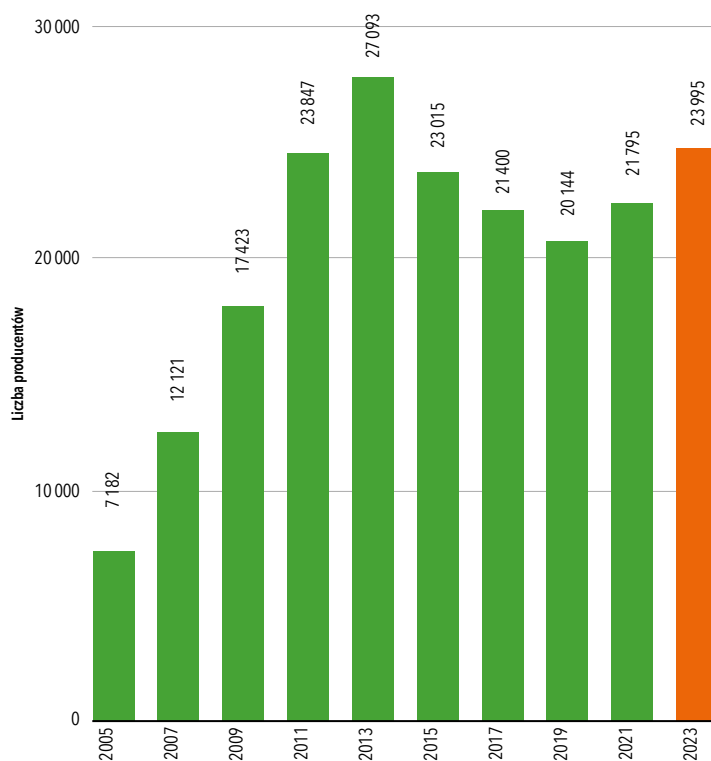
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych EUROSTAT Database - Eurostat (europa.eu) - odczyt: październik 2024 r.

Inwentarz ekologiczny w Polsce w 2022 r. (w sztukach fizycznych)

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych IJHARS.

Liczba producentów ekologicznych w Polsce (stan na 31 grudnia danego roku)

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych IJHARS.

jest nieprzetworzony produkt, niezmiennącego produktu wyjściowego, takie jak: ubój, rozbiór, czyszczenie lub mielecie, jak również pakowanie, znakowanie lub wprowadzanie zmian w znakowaniu odnoszących się do produkcji ekologicznej). Ich liczba w stosunku do 2020 r. wzrosła o 9% (98 podmiotów). Kolejną grupę stanowili producenci ekologiczni prowadzący działalność w zakresie dystrybucji/ wprowadzenia do obrotu produktów ekologicznych – 1,18 tys. (4,9%).

Najwięcej producentów ekologicznych funkcjonowało w 2023 r. na terenie województwa podlaskiego (4,64 tys., 19,3% ogółu producentów ekologicznych w kraju), a następnie: warmińsko-mazurskiego (3,83 tys., 16%), mazowieckiego (3,02 tys., 12,6%) i zachodniopomorskiego (2,94 tys., 12,3%).

W 2023 r. największy przyrost liczby producentów ekologicznych r/r odnotowano w województwie podlaskim (o 543 producentów), a następnie zachodniopomorskim (o 307

producentów), warmińsko-mazurskim (o 144 producentów) i mazowieckim (o 144 producentów).

Według danych Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych największą powierzchnię ekologicznych użytków rolnych zajmowały w Polsce w 2022 r. zboża uprawiane na ziarno (34%), a następnie rośliny na paszę (22%), łąki i pastwiska (18%), plantacje warzyw i owoców (10%) oraz rośliny strączkowe na nasiona (8%).

W 2022 r. w gospodarstwach ekologicznych najwięcej hodowano drobiu (94% ogółu inwentarza ekologicznego w sztukach fizycznych w Polsce), a następnie – owiec (1,4%) i bydła mlecznego (1,2%).

Henryk Smolarz
Dyrektor Generalny Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

SPÓŁDZIELNIE ENERGETYCZNE – WAŻNY ELEMENT ENERGETYKI ROZPROSZONEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH

Polski rynek energetyczny stopniowo się zmienia. Coraz wyższe koszty produkcji oraz dystrybucji energii sprawiają, że rośnie zainteresowanie alternatywnymi sposobami jej wytwarzania. Zmianom tym sprzyja dostępność nowoczesnych technologii, dzięki którym możemy produkować energię ze słońca, wiatru czy biomasy, a jednocześnie uniezależnić się od dostaw energii od podmiotów zewnętrznych.

Krajowy sektor energetyczny zmaga się obecnie z wieloma wyzwaniami wynikającymi z przyjętej polityki energetycznej i klimatycznej UE, a także z rosnącymi kosztami wytwarzania energii, związanymi głównie z ograniczeniem emisji gazów cieplarnianych, oraz kosztami przesyłu i dystrybucji tej energii. Jedną z możliwości rozwiązania ww. problemów jest rozwój tzw. energetyki rozproszonej (obywatelskiej), zakładającej udział odbiorców końcowych zarówno w produkcji energii, jak i efektywnym jej wykorzystaniu. Przy uwzględnieniu konieczności zapewnienia stabilności całego systemu elektroenergetycznego niezbędne jest wprowadzanie takich rozwiązań, które zapewnią maksymalnie wysoki poziom autokonsumpcji wytwarzanej energii. Dobrym przykładem takiego rozwiązania są spółdzielnie energetyczne.

Spółdzielnia energetyczna to unikalny, dostosowany do potrzeb, podmiot o zasięgu lokalnym. Charakterystyczną cechą takiego zrzeszenia jest to, że zarządzają nim jego członkowie i to oni decydują o jego rozwoju. W spółdzielni energetycznej członkowie mogą produkować energię (energię elektryczną, biogaz, biogaz rolniczy, biometan, ciepło) w instalacjach odnawialnego źródła energii, takich jak panele słoneczne, turbiny wiatrowe lub biogazownie rolnicze, a następnie dzielić się nią z pozostałymi członkami, którzy nie posiadają mocy

¹ Ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2024 r. poz. 593);

² Ustawa z dnia 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników (Dz.U. z 2024, poz. 372);

Podstawowe etapy tworzenia spółdzielni energetycznej

I etap – rejestracja spółdzielni w Krajowym Rejestrze Sądowym

W celu założenia spółdzielni energetycznej należy:

1. zebrać minimalną liczbę założycieli¹⁾,²⁾
2. uchwalić statut spółdzielni oraz dokonać wyboru jej organów,
3. złożyć wniosek o rejestrację spółdzielni w KRS.

¹⁾ na podstawie ustawy – Prawo spółdzielcze, minimalna liczba założycieli wynosi co najmniej 10 osób fizycznych albo 3 osoby prawne, a w przypadku spółdzielni produkcji rolnej – liczba osób fizycznych nie może być mniejsza niż 5;

²⁾ na podstawie ustawy o spółdzielniach rolników, minimalna liczba rolników wynosi 10.

II etap – zamieszczenie danych spółdzielni w wykazie spółdzielni energetycznych

Po uzyskaniu rejestracji w KRS, w celu zamieszczenia danych w wykazie spółdzielni energetycznych do KOWR należy złożyć wniosek o zamieszczenie danych w wykazie spółdzielni energetycznych¹⁾ wraz z oświadczeniem spółdzielni energetycznej¹⁾ oraz jej statutem.

¹⁾ dostępne są na stronie internetowej KOWR www.gov.pl/kowr

Źródło: KOWR

wytwórczych. Sieć dystrybucyjna elektroenergetyczna lub gazowa, lub sieć ciepłownicza, do których przyłączone są instalacje wytwórców i odbiorców energii, będących członkami tej spółdzielni, pozwalają na obrót tą energią wewnątrz spółdzielni oraz jej magazynowanie (w przypadku nadwyżki).

Aby spółdzielnia mogła stać się spółdzielnią energetyczną, w pierwszej kolejności należy założyć spółdzielnię w rozumieniu Prawa spółdzielczego albo ustawy o spółdzielniach rolników i przeprowadzić stosowny proces jej rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS). Od tego momentu spółdzielnia nabywa osobowość prawną. Drugim krokiem jest zamieszczenie danych spółdzielni w wykazie spółdzielni energetycznych, prowadzonym przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa.

O wpis do wykazu spółdzielni energetycznych może ubiegać się spółdzielnia:

- 1) która prowadzi działalność na obszarze gminy wiejskiej lub miejsko-wiejskiej lub na obszarze nie więcej niż trzech tego rodzaju gmin bezpośrednio sąsiadujących ze sobą,
- 2) której przedmiotem działalności jest wytwarzanie:
 - a) energii elektrycznej – w takim przypadku łączna moc zainstalowana elektryczna wszystkich instalacji odnawialnego źródła energii nie powinna przekraczać 10 MW, a ich sprawność wytwarzania energii elektrycznej powinna umożliwiać pokrycie w ciągu roku nie mniej niż 70%³⁾ potrzeb własnych spółdzielni energetycznej i jej członków,
 - b) ciepła – w takim przypadku łączna moc osiągalna cieplna nie przekracza 30 MW,
 - c) biogazu lub biogazu rolniczego – w takim przypadku roczna wydajność wszystkich instalacji nie powinna przekraczać 40 mln m³,
 - d) biometanu – w takim przypadku roczna wydajność wszystkich instalacji nie powinna przekraczać 20 mln m³.

Członkowie spółdzielni

Źródło: KOWR

Ponadto spółdzielnia energetyczna i jej członkowie powinni być przyłączeni do sieci jednego operatora systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego lub sieci dystrybucyjnej gazowej lub ciepłowniczej, zaopatrujących w energię wytwórców i odbiorców będących członkami tej spółdzielni.

Podkreślenia wymaga również, że nie każdy członek spółdzielni zarejestrowanej w KRS musi być członkiem spółdzielni energetycznej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, członkiem spółdzielni energetycznej jest podmiot:

- którego instalacja jest przyłączona do sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej lub sieci dystrybucyjnej gazowej, lub sieci ciepłowniczej;
- do którego biogaz lub biogaz rolniczy, lub biometan, wytwarzane przez spółdzielnię energetyczną lub jej członków ze źródeł odnawialnych, są dostarczane w inny sposób niż za pośrednictwem sieci dystrybucyjnej gazowej.

Z chwilą rejestracji w KOWR spółdzielnia staje się spółdzielnią energetyczną w rozumieniu przepisów ustawy o odnawialnych źródłach energii⁴⁾ i może korzystać z preferencji przewidzianych dla spółdzielni energetycznych.

KORZYŚCI Z FUNKCJONOWANIA W RAMACH SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNEJ

Spółdzielnia energetyczna wytwarzająca energię elektryczną rozlicza ją w tzw. systemie opustów. Dzięki niemu energia

¹⁾ Do 31 grudnia 2025 r. wymóg 70% został obniżony do 40%;

²⁾ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. z 2024 r. poz. 1361).

elektryczna, która w ciągu godziny nie zostanie zużyta przez spółdzielnię lub jej członków trafi do sieci elektroenergetycznej, gdzie będzie magazynowana przez 12 miesięcy. Tę energię członkowie spółdzielni będą mogli pobrać z sieci, gdy źródła OZE przestaną ją wytwarzać, a zapotrzebowanie na nią wzrośnie. Jednak ilość pobranej energii elektrycznej będzie stanowiła 60% ilości wprowadzonej do tej sieci. Pozostała część przejdzie na rzecz sprzedawcy energii.

Ponadto spółdzielnia i jej członkowie są zwolnieni z ponoszenia części opłat, które wpływają na obniżenie kosztów pozyskiwania energii elektrycznej w ramach spółdzielni. Mowa tutaj m.in. o opłatach za dystrybucję, czy rozliczenie energii przez sprzedawcę energii. Od ilości energii elektrycznej wytworzonej i zużytej w spółdzielni energetycznej nie nalicza się i nie pobiera opłaty: OZE, mocowej czy kogeneracyjnej, a po spełnieniu określonych warunków (łączna moc zainstalowana elektryczna wszystkich instalacji OZE nie może przekraczać 1 MW), spółdzielnia może liczyć na zwolnienie z podatku akcyzowego.

Wg stanu na dzień 29 października 2024 r. w wykazie zamieszczono dane 46 spółdzielni energetycznych, zrzeszających łącznie 154 członków. Działalność zarejestrowanych spółdzielni opiera się na wytwarzaniu energii elektrycznej w instalacjach odnawialnego źródła energii (187 instalacjach fotowoltaicznych), których łączna moc instalacji wynosi ponad 7,82 MWe. Najwięcej spółdzielni energetycznych (wg siedziby) znajduje się na terenie województwa małopolskiego (8 spółdzielni), dolnośląskiego i śląskiego (po 5 spółdzielni) oraz mazowieckiego, wielkopolskiego i warmińsko-mazurskiego (po 4 spółdzielnie).

Spółdzielnie energetyczne wpisane do wykazu są zobowiązane informować Dyrektora Generalnego KOWR o każdej zmianie danych zawartych we wniosku o zamieszczenie danych w wykazie spółdzielni energetycznych oraz o zawieszeniu lub zakończeniu prowadzenia działalności. Dodatkowo są zobowiązane prowadzić dokumentację dotyczącą ilości wytworzonej i zużytej energii przez spółdzielnię energetyczną i jej członków oraz przekazywać Dyrektorowi Generalnemu KOWR sprawozdania roczne zawierające ww. dane.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa od kilku lat podejmuje działania mające na celu rozpowszechnianie rzetelnej wiedzy na temat funkcjonowania spółdzielni energetycznych, a także korzyści wynikających z tego rozwiązania. W tym celu prowadzi kampanie informacyjno-promocyjne upowszechniające wiedzę z zakresu spółdzielni energetycznych.

Spółdzielnie energetyczne w Polsce

Źródło: KOWR – wykaz spółdzielni wg stanu na 29 października 2024 r.

W latach 2022–2024 KOWR zrealizował 24 szkolenia dotyczące zakładania i funkcjonowania spółdzielni energetycznych na terenach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, które były dedykowane przede wszystkim przedstawicielom gmin wiejskich i miejsko-wiejskich oraz spółdzielni energetycznych, a także osobom zainteresowanym założeniem takiej spółdzielni. Wszystkie szkolenia były bezpłatne. Wzięło w nich udział ponad 1670 osób.

Zrealizowano także 3 krótkie filmy animowane o spółdzielni energetycznych, w ramach których poruszono zagadnienia związane z zakładaniem spółdzielni energetycznej, korzyściami jakie mogą one przynosić swoim członkom, a także rozliczeniami w ramach spółdzielni energetycznej. Filmy zostały wyemitowane w mediach o zasięgu ogólnopolskim. Rozpowszechniono je również poprzez kanał KOWR na platformie YouTube, media społecznościowe, strony internetowe regionalnych serwisów informacyjnych oraz portale branżowe dotyczące w szczególności tematyki OZE i rynku energii.

KOWR uruchomił także stronę internetową www.energiazrolnictwa.pl, poświęconą działaniom wspierającym rozwój odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich. Na stronie tej publikowane są informacje o planowanych oraz zrealizowanych wydarzeniach, a także materiały informacyjne dotyczące m.in. spółdzielni energetycznych.

Joanna Stasiak-Panek
Departament Innowacji KOWR

DZIERŻAWA GRUNTÓW ZASOBU WŁASNOŚCI ROLNEJ SKARBU PAŃSTWA POD ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

KOWR gospodaruje Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa w pierwszej kolejności w drodze wydzierżawienia albo sprzedaży nieruchomości rolnych na powiększenie lub utworzenie gospodarstw rodzinnych. Od wejścia w życie w 2023 r. zmian ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, grunty o mniejszej przydatności produkcyjnej, wydzierżawiane do celów produkcji energii odnawialnej, położone na terenach zlokalizowanych poza formami ochrony przyrody, są wyłączone z realizacji powyższego celu.

Do zadań KOWR należy również wsparcie działań na rzecz odnawialnych źródeł energii, w szczególności w rolnictwie.

CELE UNIJNE DOTYCZĄCE OZE

Znowelizowana dyrektywa Unii Europejskiej o odnawialnych źródłach energii (RED III) została przyjęta przez Radę Unii Europejskiej w dniu 9 października 2023 r. Dyrektywa weszła w życie 19 listopada 2023 r. i zakłada znaczne zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych (OZE) w miksie energetycznym Unii Europejskiej. W dyrektywie przyjęto, że do 2030 r. udział energii pochodzącej z OZE w całkowitym zużyciu energii (końcowym zużyciu energii brutto) osiągnie poziom 42,5%, przy czym państwa Unii Europejskiej są zachęcane do dążenia do celu w wysokość 45%. RED III ma przyspieszyć dekarbonizację, aby możliwe było osiągnięcie redukcji emisji CO₂ w całej UE o 55% do 2030 r. (względem emisji odnotowanych w 1990 r.) i osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Cele te zostały zapisane w unijnym pakiecie Fit for 55.

Wskazane powyżej działania UE są zbieżne z postanowieniami art. 194 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej¹, zgodnie z którym „w ramach ustanawiania lub funkcjonowania rynku

wewnętrznego oraz z uwzględnieniem potrzeby zachowania i poprawy stanu środowiska, polityka Unii w dziedzinie energetyki ma na celu, w duchu solidarności między Państwami Członkowskimi, wspieranie efektywności energetycznej i oszczędności energii, jak również rozwoju nowych i odnawialnych form energii”.

GRUNTY ZASOBU WŁASNOŚCI ROLNEJ SKARBU PAŃSTWA POD OZE

Treść art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 10.02.2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa² wskazuje, że Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (dalej: KOWR) jest państwową osobą prawną będącą agencją wykonawczą w rozumieniu ustawy z dnia 27.08.2009 r. o finansach publicznych³, powołaną w celu realizacji zadań państwa. KOWR, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o KOWR, realizuje zadania wynikające z polityki państwa, w szczególności w zakresie wdrażania i stosowania instrumentów wsparcia rolnictwa, aktywnej polityki rolnej oraz rozwoju obszarów wiejskich. Do zadań KOWR należy również wsparcie działań na rzecz odna-

¹ Dz.U.2004.90.864/2 – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Rzym.1957.03.25.

² t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 700 – ustawa z dnia 10.02.2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa.

³ t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm. – ustawa z dnia 27.08.2009 r. o finansach publicznych.

wialnych źródeł energii, w szczególności w rolnictwie (art. 9 ust. 2 pkt 10 ustawy o KOWR).

Należy podkreślić, że KOWR gospodaruje Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa (dalej: ZWRSP) w pierwszej kolejności w drodze wydzierżawienia albo sprzedaży nieruchomości rolnych na powiększenie lub utworzenie gospodarstw rodzinnych, na zasadach określonych w rozdziałach 6 lub 8 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa⁴ (dalej: ugnrSP). W art. 24 ust. 1 pkt 1) ugnrSP wskazane zostały nieruchomości ZWRSP wyłączone z realizacji powyższego zadania – są to nieruchomości rolne:

- o powierzchni mniejszej niż 1 ha lub
- które w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, miejscowym planie rewitalizacji albo miejscowym planie odbudowy są przeznaczone na cele inne niż rolne lub w przypadku których w ostatecznej decyzji o warunkach zabudowy zagospodarowania terenu sposób zagospodarowania i warunki zabudowy terenu, na którym nieruchomości rolne są położone, określony został jako inny niż rolne, a w przypadku braku miejscowego planu lub ostatecznej decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu – nieruchomości objętych w planie ogólnym gminy inną strefą planistyczną niż strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową, strefa produkcji rolniczej lub strefa otwarta, lub
- w skład których wchodzi co najmniej 70% nieużytków lub użytków rolnych klasy VI i VIz, wydzierżawianych na cele związane z pozyskiwaniem energii ze źródeł odnawialnych i znajdujących się poza granicami obszarów, na których utworzono, ustawiono lub wyznaczono formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Zatem wyłączeniem objęto grunty rolne niewielkie obszarowo, a także te o nierolnym przeznaczeniu, a od 5 października 2023 r., tj. od wejścia w życie zmian ugnrSP, również grunty rolne o mniejszej przydatności produkcyjnej, wydzierżawiane do celów produkcji energii odnawialnej, położone na terenach zlokalizowanych poza formami ochrony przyrody. Grunty te potencjalnie mogą być przeznaczone na cele służące pozyskaniu energii ze źródeł odnawialnych.

Wskazana powyżej nowelizacja ugnrSP wprowadziła również zmiany w art. 40 ust. 1 ugnrSP umożliwiające KOWR pobieranie czynszu dzierżawnego za użytki rolne klasy VI i VIz wydzierżawiane na cele związane z działalnością pozarolniczą, zatem również na cele związane z pozyskaniem energii ze źródeł odnawialnych.

W celu szybszej realizacji wyznaczonego Polsce celu polegającego na zwiększeniu produkcji energii odnawialnej, a także zadań ustawowych w zakresie wsparcia działań na rzecz odnawialnych źródeł energii, KOWR współpracuje ze spółkami Skarbu Państwa realizującymi inwestycje w sektorze odnawialnych źródeł energii. Współpraca opiera się na postanowieniach art. 39 ust. 2 pkt 2a ugnrSP, który umożliwia **bezpłatną wydzierżawienie** nieruchomości ZWRSP.

Gdy podmiot nie jest uprawniony do bezpłatnej dzierżawy na podstawie art. 39 ust. 2 pkt 2a ugnrSP, wydzierżawienie nieruchomości ZWRSP następuje na zasadach ogólnych w przetargu nieograniczonym, z uwzględnieniem zastrzeżeń wynikających z art. 24 ust. 1 pkt 1 ugnrSP. Zatem umowę dzierżawy zawiera się po przeprowadzeniu przetargu ofert pisemnych albo publicznego przetargu ustnego (art. 39 ust. 1 ugnrSP), do którego mogą przystąpić spółki prawa handlowego i osoby fizyczne.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa

O KOWR Co robimy Aktualności Zakazanie spraw Kontakt

Wyszukiwanie: Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa Co robimy Gospodarowanie zasobem Sprzedaż i dzierżawa nieruchomości

Sprzedaż i dzierżawa nieruchomości

Zgodnie z treścią art. 28 ust. 1 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa - Krajowy Ośrodek sporządza wykaz nieruchomości Zasobu przeznaczonych do dzierżawy i ogłasza go na stronie podmiotowej Białektynu Informacji Publicznej Krajowego Ośrodka, w siedzibie właściwej miejscowo luby rolniczej oraz właściwym miejscowo urządzie gminy przez okres 14 dni przed dniem ogłoszenia przetargu lub planowanym terminem dzierżawy w innym trybie niż przetarg. Ogłoszenie przetargu podawane jest do wiadomości m.in. w ww. lokalizacjach co najmniej na okres 14 dni przed dniem rozpoczęcia przetargu nieograniczonego i co najmniej na 21 dni przed dniem rozpoczęcia przetargu ograniczonego, a w przypadku przetargu ograniczonego do rolników indywidualnych, w rozumieniu przepisów o kształtowaniu ustroju rolnego - co najmniej na 28 dni przed dniem rozpoczęcia przetargu.

Szukaj oferty nieruchomości

rolna +
Sprzedaż +
0 - 5 ha +
lokalizacja: województwo, powiat, gmina, obręb +

Sprzedaż i dzierżawa nieruchomości

Nieodpłatne przekazywanie nieruchomości na rzecz jednostek Samorządu Terytorialnego

Dla nieruchomości będących przedmiotem przetargu, KOWR sporządza wykaz, a następnie – ogłoszenie o przetargu, które są podawane do publicznej wiadomości w miejscowo właściwych ze względu na położenie nieruchomości: gminach, Oddziałach Terenowych KOWR oraz w siedzibie właściwej miejscowo (regionalnej) izby rolniczej. Informacje dotyczące harmonogramów przetargów oraz wykazy i ogłoszenia przetargowe podlegają m.in. publikacji na portalu internetowym KOWR – <https://www.gov.pl/web/kowr>. Strona umożliwia filtrowanie ogłoszeń m.in. według położenia działki (województwo, powiat, gmina, obręb), form ich zagospodarowania (sprzedaż, dzierżawa), typu nieruchomości (np. rolne, nierolne, przeznaczenie wielofunkcyjne). Dodatkowo na stronie internetowej portalu <https://erolnik.gov.pl>,

⁴ t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 589 z późn. zm. – ustawa o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa.

⁵ Spółki kapitałowe, o których mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 18.03.2010 r. o szczególnych uprawnieniach ministra właściwego do spraw aktywności państwowych oraz ich wykonywaniu w niektórych spółkach kapitałowych lub grupach kapitałowych prowadzących działalność w sektorach energii elektrycznej, ropy naftowej oraz paliw gazowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2173), w celu budowy, modernizacji lub rozbudowy urządzeń lub instalacji związanych z wytwarzaniem energii elektrycznej, zapewniających bezpieczeństwo i podtrzymujących funkcjonalność mienia ujawnionego w jednolitym wykazie obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej, o którym mowa w art. 5b ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 26.04.2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 122).

prowadzonego przez KOWR, w zakładce Działki Zasobu WRSP podmioty zainteresowane dzierżawą gruntów ZWRSP pod realizację inwestycji związanych z pozyskiwaniem energii ze źródeł odnawialnych, mogą zapoznać się z działkami będącymi w ZWRSP. Na portalu tym można uzyskać informacje o poszczególnych działkach ZWRSP, z uwzględnieniem ich położenia, powierzchni oraz form rozdysponowania.

Od 1 lipca 2022 r. do 31 maja 2024 r. Oddziały Terenowe KOWR w Gorzowie Wlkp., Lublinie, Łodzi oraz Szczecinie zawarły łącznie pięć porozumień (umów) z czterema podmiotami zainteresowanymi wydzierżawieniem gruntów ZWRSP do celów posadowienia na tych nieruchomościach instalacji służących pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych (elektrownie wiatrowe, instalacje fotowoltaiczne). Na 31 maja 2024 r. łączna powierzchnia objęta porozumieniami i umowami wynosiła blisko 310 ha. W tym dwa porozumienia zawarte zostały ze spółką uprawnioną do dzierżawy w trybie bezprzetargowym na podstawie art. 39 ust. 2 pkt 2a ugrnSP i dotyczą nieruchomości ZWRSP o łącznej powierzchni 251,3 ha. Spółka planuje wybudowanie na wydzierżawionych gruntach elektrowni fotowoltaicznej.

Do Centrali oraz Oddziałów Terenowych KOWR stale wpływają wystąpienia podmiotów zainteresowanych wydzierżawieniem albo nabyciem nieruchomości ZWRSP na potrzeby budowy in-

stalacji służących pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych. Oddziały najczęściej wskazywały, że nieruchomości, którymi zainteresowane są podmioty działające w branży OZE i które potencjalnie mogłyby być przeznaczone na cele związane z OZE, najczęściej są przedmiotem długoterminowych umów dzierżawy do korzystania rolniczego.

W 2022 r. energia ze źródeł odnawialnych stanowiła 23% zużycia energii w Unii Europejskiej. Udział energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii w poszczególnych krajach UE wynosił od 13,1% w Irlandii do 66,0% w Szwecji (energia ta pochodzi głównie z energii wodnej, wiatrowej, stałych i ciekłych biopaliw oraz pomp ciepła). W Polsce w 2022 r. udział energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii, według danych GUS, wyniósł 16,9%. Jak zostało wskazane na wstępie, zgodnie z postanowieniami dyrektywy RED III, do 2030 r. udział energii pochodzącej z OZE w całkowitym zużyciu energii, dla wszystkich państw Unii Europejskiej, powinien osiągnąć poziom co najmniej 42,5% (docelowo 45%). Zatem oznacza to konieczność podwojenia do 2030 r. ilości energii uzyskiwanej ze źródeł odnawialnych, w stosunku do wielkości osiągniętych w 2022 r. Obowiązek ten dotyczy również Polski.

Materiał opracował Departament
Gospodarowania Zasobem KOWR

Z PASJI DO ROLNICTWA I ZAMIŁOWANIA DO JAKOŚCI

Wytwarzają żywność wysokiej jakości z poszanowaniem środowiska przyrodniczego i dobrostanu zwierząt. A skąd wziął się pomysł na prowadzenie produkcji ekologicznej, jak wygląda proces produkcji w ich gospodarstwie? Jakie czynniki mają największy wpływ na jakość produkowanych u nich produktów? Swoimi doświadczeniami dzielą się z naszymi czytelnikami rolnicy ekologiczni, którzy również aktywnie promują wartości płynące z ekologicznej produkcji.

HUBERT FILIPIAK, EKOLOGICZNE GOSPODARSTWO SADOWNICZE „EKOJABŁONKA”

Historia gospodarstwa, które prowadzę, sięga lat 60. XIX w., a sadownictwo zostało tu wdrożone przez mojego dziadka 90 lat temu. Jestem już piątym pokoleniem, które zajmuje się tym samym kawałkiem ziemi. Po ukończeniu studiów przez 10 lat pracowałem tu razem z tatą Grzegorzem, ucząc się i czerpiąc z jego ogromnego doświadczenia. Od przejścia taty na emeryturę w 2014 r. zarządzam naszym blisko 20 ha gospodarstwem samodzielnie.

Jeszcze podczas studiów poznałem ideę rolnictwa ekologicznego i bardzo mi się ona spodobała. Jednak dopiero w 2015 r. uznałem, że chciałbym produkować żywność najwyższej jakości, a nie tylko pięknie wyglądającą. Certyfikat ekologiczny otrzymałem po okresie konwersji w 2018 r., wtedy także powstała nazwa gospodarstwa „Ekojabłonka” i zacząłem prowadzić jego profil w mediach społecznościowych. Od tego czasu minęło już 6 sezonów, w których pozytywnie przechodzimy wszelkie kontrole i otrzymujemy kolejne certyfikaty produkcji bio.

Za największy sukces uważam zbudowanie zaufania u klientów najbardziej wymagających i takich, którzy ze względów zdrowotnych muszą spożywać żywność ekologiczną. Nasze owoce znajdują się w diecie niemowlaków, dla których często nasze jabłka są pierwszym stałym posiłkiem w ich życiu, są stałą pozycją w śniadaniówkach dzieci, zdrową przekąską dorosłych, bezpiecznym źródłem witamin dla osób starszych i schorowanych. To właśnie ci wszyscy ludzie sprawiają, że produkcja eko to nie tylko zwykła działalność rolnicza, ale także swego rodzaju misja, którą wypełniamy z wielką radością.

Jeśli chodzi o nagrody i wyróżnienia, to moim największym dotychczasowym osiągnięciem było zdobycie pierwszego miejsca na Mazowszu w najważniejszym w branży konkursie na Najlepsze Gospodarstwo Ekologiczne 2024.

W naszym gospodarstwie skupiamy się na produkcji jabłek, gruszek, czereśni, wiśni, śliwek oraz moreli. Stosujemy środki wyłącznie pochodzenia naturalnego, jak substancje wytwarzane z roślin (wyciągi roślinne, aromaty, oleje), kopaliny naturalnie występujące w środowisku (siarka, dolomit), substancje pochodzenia bakteryjnego bądź środki oparte na mikroorganizmach (wyselekcjonowane szczepy bakterii lub drożdży), wirusy (atakujące konkretne gatunki szkodników), czy feromony służące do dezorientacji owadów. Jeśli chodzi o nawożenie, to korzystamy z nawozów organicznych, jak różnego rodzaju oborniki czy przetworzone granulowane nawozy naturalne. Zamiast herbicydów stosujemy różnego rodzaju glebogrzyzarki, pielniki czy kosiarki.

Po zbiorach owoce trafiają do chłodni, gdzie możemy je przechowywać nawet przez kilka miesięcy w komorach z kontrolowaną atmosferą, czego nie wyklucza certyfikacja ekologiczna. Sortowanie i pakowanie owoców przeprowadzamy na miejscu, mając możliwości dopasować się do wszelkich wymogów klienta. Nasze certyfikowane produkty dostarczamy zarówno do hurtowni ekologicznych czy marketów, jak i sklepów, restauracji i placówek oświatowych w Warszawie i okolicy oraz klientów indywidualnych kupujących stacjonarnie czy przez internet. Owoce gorszej jakości sprzedajemy do małych przetwórci ekologicznych w kraju i za granicą.

Rolnictwo jest produkcją, w której bardzo wiele zależy od warunków pogodowych i klimatycznych, ale równie ważne są

Hubert Filipiak

Fot. materiały własne Gospodarstwa „Ekojablonka”

gleba i sposób zarządzania populacjami zarówno zwierząt jak i roślin, które występują w gospodarstwie obok naszych roślin uprawnych. Uważam, że te dwie ostatnie kwestie są najbardziej istotne, ponieważ mamy na nie realny wpływ i dbanie o te zasoby przynosi wiele korzyści, jak choćby zmniejszenie presji ze strony chorób czy szkodników. Bardzo istotne są także działania agrotechniczne, szczególnie dotyczące warunków fitosanitarnych i te bezpośrednio wpływające na glebę.

Trudno przewidzieć, w jakim kierunku będzie się rozwijał rynek żywności ekologicznej. Z całą pewnością będziemy cały czas rozwijać handel bezpośredni naszymi świeżymi i przetworzonymi produktami. Myślimy także o rozwinięciu świadczenia usług w zakresie edukacji ekologicznej i przyrodniczej. Chciałbym rozwijać gospodarstwo tak, by nie polegać tylko na sprzedaży owoców, co wydaje się bardzo ryzykowne, zwłaszcza w kontekście coraz mniej sprzyjającej pogody i warunków klimatycznych.

WAWRZYNIEC MAZIEJUK, RODZINNE GOSPODARSTWO EKOLOGICZNE „FIGA”

Mszana jest małą wioską położoną w najniższej części Beskidów, należy do Beskidu Niskiego w Przełęczy Dukielskiej. Panuje tutaj klimat górski, co w praktyce oznacza, że gospodarstwo prowadzi się tutaj wedle kalendarza natury albo wedle kalendarza biodynamicznego. Zima przychodzi tutaj wcześniej, później odchodzi.

Tutejsze góry nie są wysokie, ale naprawdę są piękne i zjawiskowe. Jest bardzo dużo terenów pasterskich. Obszar Mszany i okolic, pomimo sąsiedztwa parków krajobrazowych, nie jest w stu procentach chroniony, co zezwala na prowadzenie gospo-

darstwa i przetwórstwa. Sąsiedztwo to, ma ogromny wpływ na ekologiczną czystość tutejszego rejonu. Parki i gospodarstwa trwają w idealnej symbiozie.

Od południowego zachodu rozciąga się Magurski Park Narodowy, od wschodu jest również Jaślicki Park Krajobrazowy, zaś w samej wsi istnieje rezerwat cisów. Cały teren jest objęty unijnym programem „Natura 2000”. Chronione jest dzikie ptactwo, takie jak derkacze i dudki. Takie sąsiedztwo jest wręcz wymarzone dla gospodarstwa ekologicznego.

Gdy po 1989 r. zmienił się ustrój i PGR-y masowo zaczęły upadać, senior rodu – Waldemar Maziejuk uznał, że nie opuści Beskidu Niskiego. Wydzierżawił część dawnego PGR-u i kupił

Fot. materiały własne Gospodarstwa „Figa”

40 krów mlecznych. Jako entuzjasta ekologicznego rolnictwa, jak tylko nadarzyła się okazja, by rozwijać w gospodarstwie hodowlę kóz, ani przez chwilę się nie wahał.

Pierwsza koza trafiła do nas przez przypadek. Czarna, zadziorna i figlarna szybko przezwana została Figą i tak też narodziła się nazwa rodzinnej firmy. W zagrodzie kóz zaczęło przybywać i ani się obejrzelśmy, a było ich ponad 20.

Zdecydowaliśmy, że mleko będziemy oddawać do mleczarni. Ale gdy dorobiliśmy się ponad 200 sztuk w stadzie, mleczarnia z dnia na dzień wypowiedziała nam umowę. Część mleka spijały inne zwierzęta, z resztą nie było co zrobić. Pomógł nam sąsiad góral, który hodował owce i wyrabiał oścypki. Uznaliśmy, że proces lepienia koziego sera jest podobny i na pewno damy radę.

Początki były bardzo trudne. Przed laty niewiele osób doceniało smak koziego sera i miało świadomość, jakie ma korzyści zdrowotne. Jeździliśmy po całych Bieszczadach, Podkarpaciu, a produkty sprzedawaliśmy na lokalnych imprezach i jarmarkach. Udawaliśmy, że nie słyszymy złośliwości o kozim mleku i hodowcach kóz.

Przełomem było wejście Polski do Unii Europejskiej i rozwój takich linii lotniczych. Polacy masowo zaczęli wyjeżdżać do Grecji czy Włoch, gdzie na miejscu ze zdumieniem odkrywali, że kozie sery to cenny smakołyk, za który klienci są skłonni zapłacić więcej niż za ser od krowy.

Pojawiły się też unijne dopłaty, które pozwoliły rozwijać firmę. Nasze produkty z Mszany znane już były nie tylko na Podkarpaciu, ale też w Gdańsku, Warszawie, Łodzi, Krakowie. Kupowali je również turyści z Włoch. Z czasem zaczęliśmy się zajmować promocją i marketingiem. Zaczęliśmy organizować profesjonalną sprzedaż.

W 2002 r. otrzymaliśmy nasz pierwszy certyfikat gospodarstwa ekologicznego. Do dziś kontynuujemy tę przygodę. Staramy się nie ingerować w naturę. Sukces całego przedsięwzięcia kryje się w tym, że postępujemy zgodnie z wytycznymi certy-

Od lewej: Waldemar, Tomasz, Wawrzyniec i Albert Maziejukowie

fikowanych gospodarstw ekologicznych i takowy certyfikat posiadamy. Regulacje te obejmują nawet zasady wykaszania łąki, co jest zresztą bardzo interesujące. Tutaj łąkę kosi się od środka, aby zwierzęta czy małe ptaki zdążyły uciec.

Dzisiaj jesteśmy producentami gamy wyjątkowych serów kozich w Polsce. Produkty z logo „FIGA” są w wielu sklepach ekologicznych na terenie całej Polski. Świetnie sprzedają się w sklepach internetowych, a do patronackiego sklepiku otwartego 6 dni w tygodniu, który funkcjonuje na terenie naszego gospodarstwa w Mszanie, klienci przyjeżdżają z całej Polski. Większość nie tylko po sery, ale i dla widoków na Beskid Niski.

W naszym gospodarstwie wszystkie produkty robione są z mleka niepasteryzowanego. W sprzedaży jest kilkanaście rodzajów serów, które różnią się smakiem i dodatkami. Wołoski naturalny i wędzony – zarejestrowany jako tradycyjny produkt regionalny, bundz naturalny i wędzony, twarożek naturalny, twarożek smakowy, bryndza oraz sześć rodzajów farmerskiego w tym: naturalny, dojrzewający, z kozieradką, czarnuszką, chili. Do tego jeszcze: jogurt naturalny oraz kozia serwatka i mleko.

Sery powstały na podstawie autorskich receptur. Zaczynaliśmy od serów wołoskich, z czasem pojawiły się twarogi i ser farmerski, do których brat dodał zioła. Wszystko dobieramy tak, aby było bezpieczne dla osób z różnego rodzaju alergiami pokarmowymi.

Tak powstał ser z kozieradką. I choć ta sprawia, że ma on smak orzecha włoskiego, to z alergizującym orzechem nie ma nic wspólnego. Kilka lat temu stworzyliśmy ser z chili i papryką, który wyszedł tak dobry, że na stałe trafił do sprzedaży.

Ogromna w tym zasługa naszego ojca – Waldemara Maziejuka, który nieustannie powtarza, że w życiu chodzi o coś więcej niż tylko zarabianie pieniędzy. Produkujemy sery kozie, które sami uwielbiamy jeść, i to coś więcej niż praca. Jesteśmy dumni, że udaje się nam tworzyć najlepsze produkty w pięknych okolicznościach przyrody Beskidu Niskiego.

Fot. materiały własne Gospodarstwa „Pazikoland”

KAMIL PAZIK, GOSPODARSTWO EKOLOGICZNE „PAZIKOLAND”

Prowadzimy gospodarstwo, które otrzymała od rodziców moja żona. Do końca 2017 r. było to ekstensywne gospodarstwo prowadzone metodami nieekologicznymi. Od roku 2018 całe gospodarstwo, czyli 15 ha zostało zgłoszone do systemu rolnictwa ekologicznego. Zaczynaliśmy od uprawy warzyw na powierzchni 0,1 ha – głównie na własny użytek, ale z zamiarem sprzedaży nadwyżki plonów znajomym. Na pozostałej powierzchni uprawialiśmy zboża oraz rośliny paszowe dla zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie. Pierwsze uprawy nie były nawadniane, pieliliśmy wszystko ręcznie. Były to podstawowe warzywa wykorzystywane w kuchni, takie jak: ziemniak, marchew, pietruszka, burak, cebula, pomidor, papryka. Już po pierwszym sezonie zainteresowanie na nasze produkty okazało się duże, więc sukcesywnie planowaliśmy kolejny sezon z większą powierzchnią uprawy. Podczas tego działania powiększaliśmy także asortyment, ucząc się uprawy kolejnych warzyw, o które pytali nasi odbiorcy, lub które sami uznaliśmy za właściwe przy rozwoju naszego gospodarstwa. Na przestrzeni tych 6 lat rozwinęliśmy także przetwórstwo w naszym gospodarstwie. Obecnie wytwarzamy ekologiczne kiszonki, mąki i soki. Prowadzimy również hodowlę ekologicznych kur niosek oraz nieekologiczną hodowlę bydła opasowego.

A skąd pomysł na prowadzenie produkcji ekologicznej? To była potrzeba, która chodziła za mną od początku studiów. Dużo czytałem o tym, jak ważna jest jakość żywności, którą spożywamy. Następstwem tej potrzeby było właśnie stworzenie takiego gospodarstwa, które zapewni mojej rodzinie bezpieczeństwo żywnościowe z produktami najwyższej jakości.

Proces produkcji w naszym gospodarstwie jest bardzo prosty ale pracochłonny. Już po Sylwestrze planujemy zasiewy i zaczynamy zakupy pierwszych nasion, które będziemy wysiewać na polach. Sukcesywnie rozpoczynamy prace polowe wraz z nadejściem wiosny i wiosennej pogody. Później przychodzi lato, gdzie poja-

wiają się pierwsze warzywa, takie jak: ziemniak, botwinka, ogórki czy koper. Jesień to czas intensywnej pracy podczas zbiorów warzyw, selekcji tego, co zbierzemy na produkty, które sprzedajemy na świeży rynek, i na takie, które przeznaczamy na przetwórstwo. Część produktów sprzedajemy prosto z pola, a pozostałe przechowujemy na czas zimowy. W trakcie zimy zarówno nasza ziemia, jak i my odpoczywamy od prac polowych przed kolejnym sezonem. Cały czas prowadzimy hodowlę naszych zwierząt oraz przetwórstwo zbóż.

Na jakość produkowanych u nas płodów rolnych i produktów ma wpływ przede wszystkim pogoda. Wszystkie uprawy prowadzimy pod chmurką, więc jesteśmy uzależnieni od panującej aury w danym roku.

Naszym największym sukcesem jest stworzenie gospodarstwa, które zapewnia nam bezpieczeństwo żywnościowe. Czas pandemii czy wojny na Ukrainie pokazał, że nie odczuwamy następstw przerwanych łańcuchów dostaw, ponieważ mamy wszystko na miejscu u siebie w gospodarstwie. Wielkim wyróżnieniem było dla nas także uzyskanie tytułu najlepszego gospodarstwa ekologicznego na Mazowszu w roku 2022.

Jeśli chodzi o wizję gospodarstwa za 5-10 lat, to nie mamy w planach jakiegos spektakularnego rozwoju. Chcemy dopracować to, co stworzyliśmy do tej pory, tak żeby pracowało nam się jeszcze wygodniej i bardziej wydajnie. Mamy w planach kilka nowych upraw oraz produktów. Chcemy także włączyć do oferty wędliny z mięsa wołowego.

II FESTIWAL POLSKIEJ ŻYWNOSCI #KUPUJŚWIADOMIE

Znakomite krajowe produkty od lokalnych producentów, wysmienite potrawy, zdrowa kuchnia, edukacja i zabawa. To wszystko na II Festiwalu Polskiej Żywności #KupujŚwiadomie w Warszawie. Wrześniowe wydarzenie przyciągnęło tłumy.

W strefie producentów ponad 100 festiwalowych wystawców zaprezentowało swoje doskonałe, wytwarzane z pasją wyroby: ekologiczne warzywa i owoce, tradycyjne wędliny, sery, pieczywo, przetwory oraz wiele innych specjalów. Odwiedzający chętnie korzystali z możliwości degustacji i zakupu polskich produktów wysokiej jakości prosto od lokalnych wytwórców. Podczas paneli dyskusyjnych rozmawiano m.in. na temat potencjału żywności lokalnej, skróconych łańcuchów dostaw, produktów certyfikowanych oraz kształtowania właściwych nawyków żywieniowych. Uczestnicy warsztatów kulinarnych mieli niepowtarzalną okazję zgłębiać tajniki polskiej kuchni pod okiem doświadczonych kucharzy.

Zapraszamy do obejrzenia fotorelacji!

SYTUACJA NA RYNKACH ROLNYCH

RYNEK ZBÓŻ

Światowe zbiory zbóż w sezonie 2024/2025 (według wrześniowej prognozy USDA) mogą być rekordowe i ukształtować się na poziomie blisko 2,3 mld ton, o 0,4% wyższym niż w poprzednim sezonie. Z uwagi na przewidywany wzrost światowego zużycia (do 2,31 mld ton z 2,29 mld ton w sezonie 2023/2024) zapasy zbóż na koniec sezonu 2024/2025 mogą ulec zmniejszeniu o 2,2%, do 591 mln ton¹.

USDA szacuje, że globalne zbiory pszenicy w sezonie 2024/2025 mogą wynieść blisko 797 mln ton wobec 791 mln ton w poprzednim sezonie (wzrost o 0,8%). Wzrostu zbiorów pszenicy należy się spodziewać m.in. w: Australii (o 23%, 32 mln ton), Argentynie (o 14%, 18 mln ton), USA (o 9%, 54 mln ton), Kanadzie (o 6%, 35 mln ton) oraz w Chinach (o 2,5%, 140 mln ton), natomiast przewidywany spadek zbiorów wystąpi m.in. w: Rosji (o 9%, 83 mln ton), Ukrainie (o 3%, 22 mln ton) oraz w Unii Europejskiej (o 8% do 124 mln ton).

Biorąc pod uwagę niewielki wzrost globalnych zbiorów pszenicy, przy szacowanym wzroście zapotrzebowania (z 799 mln ton, do 805 mln ton), światowe zapasy pszenicy na koniec sezonu 2024/2025 mogą ulec obniżeniu o 3%, do 257 mln ton.

Globalne zbiory kukurydzy mogą obniżyć się o 0,5%, do 1,22 mld ton. Jednocześnie światowe zużycie kukurydzy może wzrosnąć o 0,2% i osiągnąć ponad 1,22 mld ton (będzie to poziom o 1,3 mln ton wyższy od zbiorów), co spowoduje, że zapasy kukurydzy na koniec sezonu 2024/2025 mogą się zmniejszyć o 0,4%, do blisko 308 mln ton.

Zbiory zbóż ogółem w UE w sezonie 2024/2025 według prognozy USDA szacowane są na poziomie około 263 mln ton, o 3% niższym niż w poprzednim sezonie. Spodziewany spadek unijnej produkcji zbóż będzie efektem przede wszystkim zmniejszenia zbiorów pszenicy (o 8%, do 124 mln ton), kukurydzy (o 4%, do 59 mln ton) oraz żyta (o 6%, do 7 mln ton). Jednocześnie zbiory jęczmienia i owsa prawdopodobnie się zwiększą (odpowiednio o 7,5%, do 51,5 mln ton oraz o 28%, do 8 mln ton).

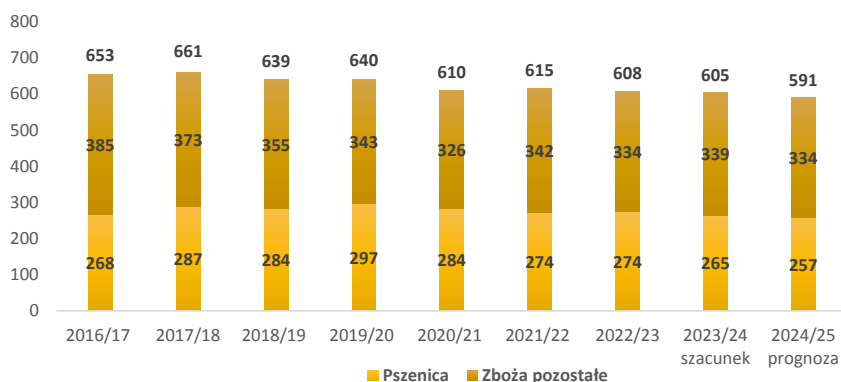
USDA przewiduje, że w sezonie 2024/2025 zużycie zbóż w UE może wynieść 259 mln ton i może być nieznacznie (o 0,2%) mniejsze niż w sezonie 2023/2024. Unijny import prawdopodobnie obniży się o 7%, do 32 mln ton, a eksport – o 16%, do 42 mln ton. Na koniec sezonu 2024/2025 unijne zapasy zbóż mogą się zmniejszyć o 20%, do 23,5 mln ton, ze względu na niższe zbiory zbóż.

W Rosji zbiory zbóż ogółem (wg USDA) w sezonie 2024/2025 prawdopodobnie

ulegną obniżeniu o 11%, do 120 mln ton (w tym pszenicy – 83 mln ton, spadek o 9%, a kukurydzy – 13,5 mln ton, spadek o 19%). Pomimo spadku zbiorów zbóż eksport ziarna z Rosji stanowił będzie nadal dużą konkurencję na rynku międzynarodowym, zwłaszcza dla dostawców z UE. Eksport zbóż z Rosji w sezonie 2024/2025 jest przewidywany na poziomie 56 mln ton, o 18% niższym. Eksport pszenicy może obniżyć się o 13,5%, do 48 mln ton, tj. 58% zbiorów, a kukurydzy o 39%, do niespełna 4 mln ton, tj. 28% zbiorów. W sezonie 2024/2025 Rosja prawdopodobnie pozostanie największym eksporterem pszenicy na świecie i będzie odpowiadać za blisko jedną czwartą całego światowego eksportu pszenicy.

W sezonie 2024/2025 zbiory zbóż w Ukrainie według prognozy USDA wyniosą 56 mln ton i będą o 11% niższe niż w poprzednim sezonie. Zbiory pszenicy mogą obniżyć się o 3%, do 22 mln ton, a kukurydzy – o 16%, do 27 mln ton. Pomimo spadku zbiorów Ukraina pozostanie liczącym się, konkurencyjnym eksporterem zbóż. Przewidywany eksport ziarna z Ukrainy w sezonie 2024/2025 może się ukształtować na poziomie 41,5 mln ton, o 18% niższym. Eksport kukurydzy prawdopodobnie obniży się o 19%, do 24 mln ton, co będzie stanowiło 88% zbiorów ukraińskiej kukurydzy oraz 12% globalnego eksportu tego zboża. W przypadku pszenicy eksport prawdopodobnie obniży się o 19%, do 15 mln ton, tj. 65% zbiorów ukraińskiej pszenicy oraz 7% globalnego eksportu pszenicy. W Polsce zbiory zbóż są również nieco niższe. Według wstępnego szacunku GUS powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami (bez kukurydzy, prosa i gryki) pod zbiory w 2024 r. wyniosła 5,7 mln ha i była o 2% (0,1 mln ha) mniejsza niż przed rokiem. Tegoroczne zbiory zbóż podstawowych z mieszankami (bez kukurydzy, prosa i gryki) ukształtowały się na poziomie 25,4 mln ton wobec 26,5 mln ton w 2023 r., tj. o 4% (1,1 mln ton) niższym.

Światowe zapasy zbóż na koniec sezonu (w mln ton)

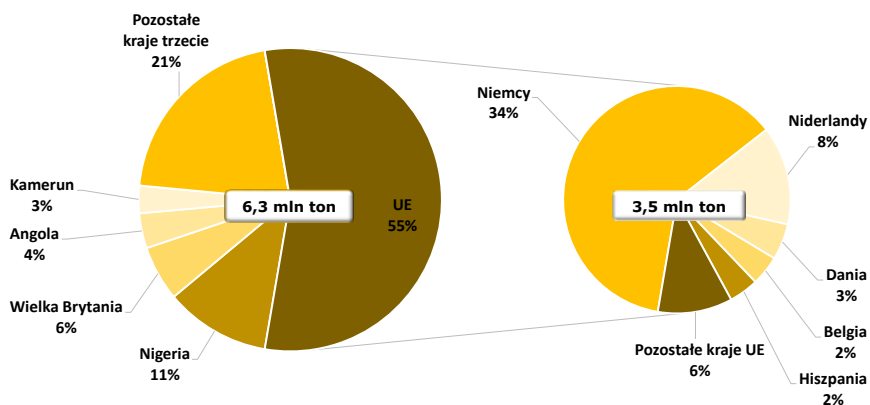
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych USDA, Grain: World Markets and Trade, wrzesień 2024 r.

1. Grain: World Markets and Trade, USDA FAS, wrzesień 2024 r.

Krajowe zbiory pszenicy oszacowano na 12,3 mln ton wobec 13,2 mln ton w 2023 r., tj. na poziomie o 0,9 mln ton (6%) niższym. Pszenżyta może zostać zebrane 5,1 mln ton, o 0,3 mln ton (6%) mniej. Zbiory żyta mogą obniżyć się o 5% (o 0,1 mln ton), do 2,5 mln ton. Zbiory jęczmienia szacowane są na poziomie 2,9 mln ton, o blisko 0,1 mln ton (1%) wyższym od ubiegłorocznych. Zbiory mieszanek zbożowych mogą wynieść 0,9 mln ton, o 6% mniej niż w ubiegłym roku².

W okresie siedmiu miesięcy 2024 r. eksport ziarna zbóż z Polski uległ znacznemu ograniczeniu, z uwagi na dużą konkurencję na rynkach zagranicznych, zwłaszcza ze strony Rosji i Ukrainy. Eksport ziarna zbóż od stycznia do lipca 2024 r. wyniósł blisko 6,3 mln ton i był o 20% mniejszy niż w analogicznym okresie 2023 r. W eksporcie dominowało ziarno pszenicy, którego wywieziono 3,6 mln ton (o 13% mniej niż przed rokiem). Kukurydzy suchej sprzedano 1,7 mln ton (spadek o 37%), pszenżyta - 315 tys. ton (spadek o 15%), a jęczmienia - 194 tys. ton (spadek o 31%). Wzrost wywozu odnotowano w przypadku żyta (o 51%, do 416 tys. ton) oraz owsa (o 41%, do 87 tys. ton)³. Jednocześnie, ze względu na niższy poziom cen transakcyjnych oraz mniej korzystny dla eksporterów kurs wymiany złotego do euro i dolara niż w roku 2023, przychody uzyskane ze sprzedaży zagranicznej ziarna zbóż w okresie siedmiu miesięcy 2024 r. obniżyły się o 37%, do 1,4 mld euro.

Kierunki eksportu ziarna zbóż* z Polski w okresie styczeń-lipiec 2024 r. (w wadze produktu)

* kod CN 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1007, 1008

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

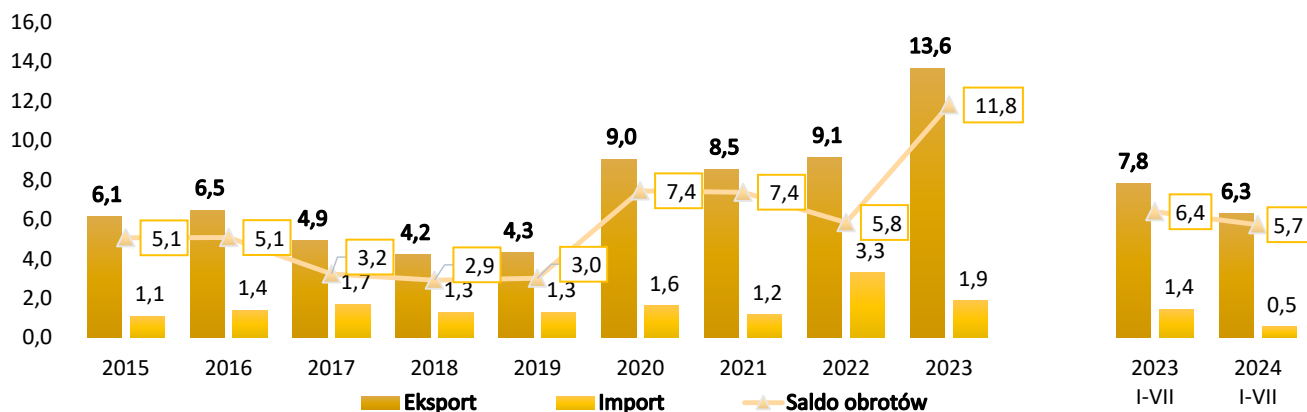
W okresie styczeń-lipiec 2024 r. krajowi eksporterzy lokowali zboże głównie na rynku unijnym (blisko 3,5 mln ton, 55% wywiezionego ziarna ogółem), przede wszystkim w Niemczech (2,1 mln ton - 34% eksportu ziarna), Niderlandach (488 tys. ton - 8%) i Danii (178 tys. ton, 3%). Do krajów trzecich wywieziono 2,8 mln ton ziarna (45% eksportu zbóż). Ziarno zbóż (przede wszystkim pszenicę) eksportowano do Nigerii (705 tys. ton, 11% eksportu ziarna ogółem), Wielkiej Brytanii (369 tys. ton, 6%), Angoli (234 tys. ton, 4%) oraz Kamerunu (184 tys. ton, 3%).

Odbiorcą około 69% wolumenu ziarna pszenicy były kraje nienależące do UE, głównie: Nigeria (705 tys. ton, 20%), Angola (223 tys. ton, 6%),

Kamerun (184 tys. ton, 5%), Wielka Brytania (157 tys. ton, 4%) i RPA (154 tys. ton, 4%). Ważnymi odbiorcami pszenicy wśród krajów UE były Niemcy (836 tys. ton, 24%) oraz Niderlandy (56 tys. ton, 2%).

Eksport kukurydzy z kraju w okresie siedmiu miesięcy 2024 r. wyniósł blisko 1,7 mln ton i był o 37% mniejszy niż w analogicznym okresie 2023 r. Kukurydzę wywożono przede wszystkim do krajów UE (1,4 mln ton, 84% eksportu tego zboża). Nabywcami kukurydzy były głównie Niemcy (746 tys. ton, 44% eksportu), Niderlandy (308 tys. ton, 18%) i Belgia (89 tys. ton, 5%). Kraje pozaunijne zakupiły łącznie 264 tys. ton kukurydzy, co stanowiło 16% eksportu tego zboża. Spośród krajów trzecich najwięcej kukurydzy

Polski handel zagraniczny ziarnem zbóż (w mln ton)

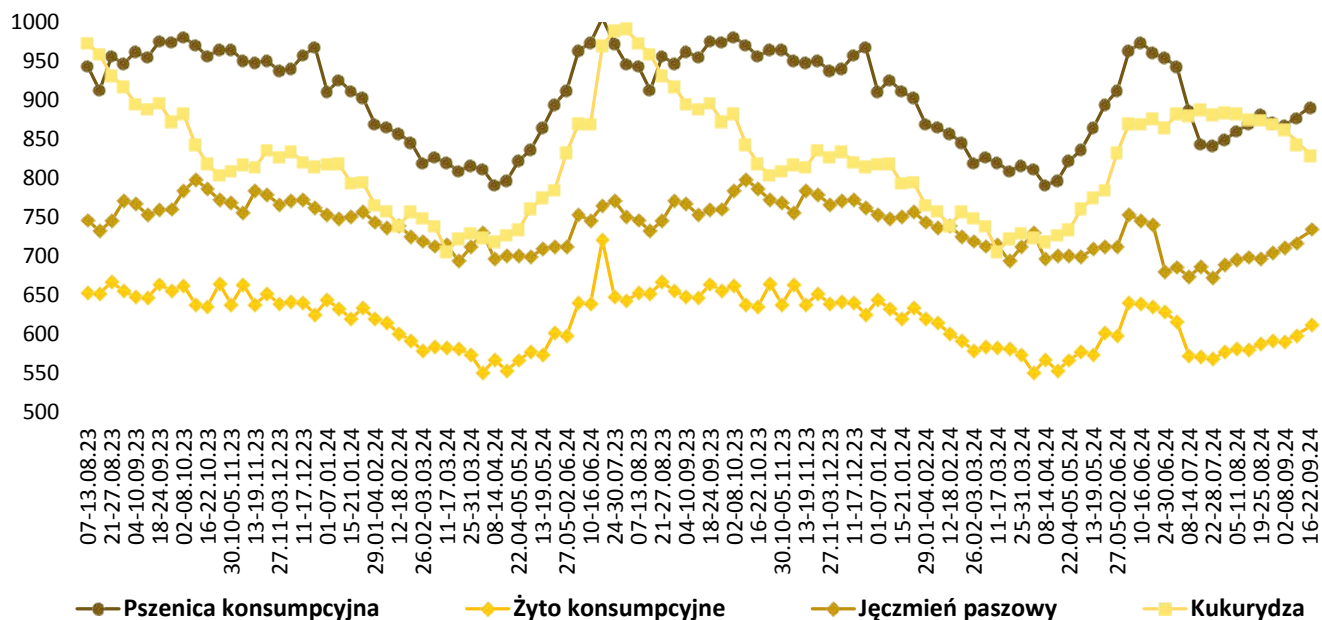

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, za 2024 r. dane wstępne.

2. Przedwzrostki szacunek głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych w 2024 r., Informacje sygnałowe GUS, 30.09.2024 r.

3. Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem zbożowym dotyczą wybranych towarów z pozycji CN 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1007, 1008 i zostały obliczone na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi.

Ceny netto zakupu zbóż w Polsce (zł/tonę)

Źródło: opracowanie biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

wyeksportowano do Wielkiej Brytanii (207 tys. ton, 12% eksportu) i Norwegii (32 tys. ton, 2%). Niemcy były także głównym odbiorcą żyta i jęczmienia z Polski (odpowiednio 241 tys. ton i 83 tys. ton, tj. 58% i 43% krajowego eksportu tych zbóż). Najwięcej owsa dostarczono również do Niemiec (33 tys. ton, 38 % eksportu) oraz Holandii (31 tys. ton, 35%).

Import ziarna zbóż do Polski w okresie styczeń-lipiec 2024 r. był znacząco mniejszy niż w tym samym okresie 2023 r. Do Polski w tym czasie zaimportowano 548 tys. ton ziarna zbóż, o 62% mniej niż przed rokiem. Najwięcej przywieziono pszenicy, która stanowiła 61% (334 tys. ton) wolumenu sprowadzonego do Polski ziarna zbóż ogółem. W strukturze importu kukurydza stanowiła 17% (93 tys. ton), a jęczmień – 14% (76 tys. ton). Wartość zaimportowanego ziarna zbóż wyniosła 257 mln euro i była o 44% niższa niż przed rokiem.

Z krajów UE do Polski przywieziono 478 tys. ton ziarna zbóż, co stanowiło 87% wolumenu importu ziarna ogółem. Tak jak w latach wcześniejszych zboże przywożono do kraju głównie ze Słowacji (203 tys. ton – 37% importu ziarna, w tym 183 tys. ton pszenicy) oraz z Czech (125 tys. ton – 23%, w tym 109 tys. ton pszenicy).

W okresie styczeń-lipiec 2024 r. wolumen salda handlu zagranicznego ziarnem zbóż był dodatni i ukształtował się na poziomie 5,7 mln ton

(o 10% niższym niż przed rokiem). Równocześnie saldo wartościowe wyniosło 1,1 mld euro i było o 35% niższe niż w analogicznym okresie 2023 r. Od początku 2024 r. podaż ziarna z nowych zbiorów na półkuli południowej (głównie z Australii, Argentyny oraz z Brazylii) oraz duża konkurencja o rynki zbytu, zwłaszcza ze strony Rosji i Ukrainy, które dysponowały znacznymi nadwyżkami ziarna, wywierały presję na spadek cen zbóż na rynkach międzynarodowych. Do utrzymania trendu spadkowego przyczyniły się także dostawy ziarna z nowych zbiorów na półkuli północnej w drugiej połowie roku.

W kwietniu 2024 r. niekorzystne warunki upraw (intensywne opady deszczu oraz przymrozki) w niektórych częściach Unii Europejskiej, Rosji i USA oraz w maju 2024 r. postępująca susza w niektórych regionach Europy, Ameryki Północnej i regionu Morza Czarnego, wywoływały obawy o ograniczenie plonów i zbiorów w 2024 r. w niektórych obszarach produkcyjnych (np. Francja – największy producent pszenicy w UE spodziewa się o blisko 1/3 mniejszych zbiorów tego ziarna w sezonie 2024/2025). Jednak słaby popyt międzynarodowy i silna konkurencja wśród eksporterów, zwłaszcza ze strony konkurencyjnych cenowo dostaw z regionu Morza Czarnego, wywierały presję na spadek cen zbóż w zeszłym i bieżącym sezonie. Jednocześnie dostawy ziarna z nowych zbiorów, zwłaszcza ze strony Rosji

i Ukrainy, nasiliły spadki cen zbóż na świecie w sezonie 2024/2025.

W związku z tym w sierpniu 2024 r. średnie eksportowe ceny pszenicy i jęczmienia na świecie uległy dalszemu obniżeniu. Jednocześnie nieznacznie wzrosły eksportowe ceny kukurydzy, głównie pod wpływem obaw o wpływ upałów na plony w Unii Europejskiej i niektórych częściach USA. Sytuację tę odzwierciedla indeks cen produktów zbożowych FAO. Według danych Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa w sierpniu 2024 r. wskaźnik indeksu cen zbóż FAO ukształtował się na poziomie 110,1 pkt, o 0,6 pkt (0,5%) niższym niż w lipcu 2024 r. i o 14,9 pkt (11,9%) niższym niż przed rokiem⁴.

Od końca maja do początku września 2024 r. notowano spadki cen pszenicy na paryskiej giełdzie Matif, w tym okresie cena pszenicy obniżyła się z 269 euro/t do 199 euro/t, tj. o 26%. Spadki cen zbóż były konsekwencją prognozowanego wzrostu zbiorów na świecie w sezonie 2024/2025, ograniczonego popytu ze strony części globalnych importerów oraz presji cenowej ze strony rosyjskich eksporterów. Od początku sezonu 2024/2025 do końca sierpnia 2024 r. odnotowano także przewagę tendencji spadkowej cen kukurydzy, której notowania

4. Wskaźnik cen zbóż FAO obliczany na podstawie średnich miesięcznych zmian cen sorga, pszenicy, kukurydzy, jęczmienia oraz ryżu ważonych wielkością eksportu, lata 2014–2016 = 100. Odczyt 24.09.2024 r.

w tym czasie obniżyły się z 227 euro/t do 189 euro/t, tj. o 17%.

We wrześniu 2024 r. informacje o słabszych od oczekiwanych plonach pszenicy oraz kukurydzy w UE, susza utrudniająca siewy pszenicy ozimej w Rosji (przede wszystkim w obwodzie rostowskim i wołgogradzkim) i w Ukrainie, a także pogorszenie koniunktury gospodarczej w głównych gospodarkach strefy euro przyczyniły się do niewielkiego wzrostu notowań giełdowych cen zbóż. W okresie od początku września do początku października 2024 r. ceny pszenicy na giełdzie Matif wzrosły do 234 euro/t, a kukurydzy do 216 euro/t. Poziom cen pszenicy na początku października br. był nieco niższy od notowanego przed rokiem, natomiast ceny kukurydzy były nieco wyższe.

Zmiany cen na rynkach zagranicznych oddziaływały na poziom cen zbóż w Polsce. Krajowe ceny zbóż w lipcu 2024 r. uległy znacznemu obniżeniu. W sierpniu 2024 r. utrzymujące się wysokie temperatury, wzbudzały obawy na niekorzystny wpływ na potencjał plonotwórczy kukurydzy, ograniczając spadki cen kukurydzy. Ceny pozostałych zbóż nieco wzrosły. W sierpniu 2024 r. w zakładach zbożowych objętych monitoringiem ZSRIR MRiRW cena pszenicy konsumpcyjnej ukształtowała się na poziomie 873 zł/t, a żyta konsumpcyjnego – 584 zł/t. Zboża te były o około 2% droższe niż przed miesiącem. Za jęczmień paszowy płacono 699 zł/t, o 3% więcej niż miesiąc wcześniej. W porównaniu z cenami sprzed roku ziarno pszenicy było tańsze o 7%, żyta – o 11%, a jęczmienia paszowego – o 6%.

Za kukurydzą suchą w sierpniu 2024 r. średnio w kraju uzyskiwano 875 zł/t, o niecały 1% mniej niż miesiąc wcześniej i o 9% mniej niż przed rokiem.

We wrześniu 2024 r. ceny zbóż podstawowych na rynku krajowym, tak jak na giełdzie MATIF, charakteryzowały się przewagą tendencji wzrostowych, natomiast ceny kukurydzy (z uwagi na postępujące zbiory tego zboża) ulegały obniżeniu. Pod koniec września 2024 r. ceny skupu wszystkich monitorowanych zbóż były niższe niż przed rokiem. Średnia cena skupu kukurydzy suchej była o 8% niższa niż przed rokiem. Poziom cen skupu pszenicy konsumpcyjnej i żyta był o około 8% niższy, a jęczmienia paszowego o 5% niższy.

Do końca 2024 r. światowy rynek pozostanie pod wpływem dużej podaży ziarna zbóż, zwłaszcza ze strony Rosji i Ukrainy, pomimo obniżenia zbiorów w tych krajach. Dostępność ziarna na rynkach pozaeuropejskich będzie ograniczała eksport zbóż z UE, w tym z Polski. Jednocześnie niepewność sytuacji na rynku zbożowym powoduje, że kierunki zmian cen na głównych giełdach światowych (w tym na giełdzie MATIF) będą miały istotny wpływ na poziom cen w kraju.

RYNEK WIEPRZOWINY

Departament Rolnictwa Stanów Zjednoczonych (USDA) w prognozie z lipca 2024 r. oszacował, że w 2024 r. światowa produkcja wieprzowiny nie ulegnie istotnej zmianie i utrzyma się na poziomie z roku 2023, tj. 116,3 mln ton. Prze-

widywany 2% spadek produkcji w Chinach (do 56,8 mln ton) zostanie zrekomensowany jej wzrostem m.in. w Stanach Zjednoczonych (o 3%, do 12,8 mln ton), Brazylii (o 2%, do 4,6 mln ton) i Unii Europejskiej (o 2%, do 21,2 mln ton)⁵.

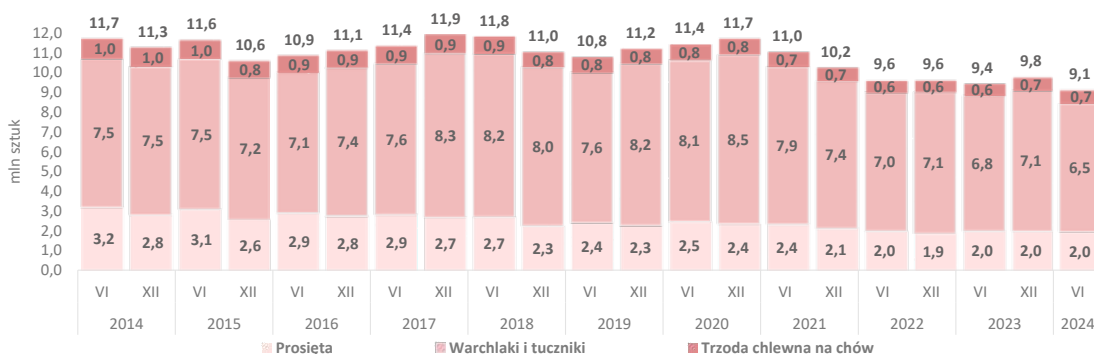
Przewidywany wzrost produkcji w UE w 2024 r. potwierdzają dane Eurostatu o ubojach. W pierwszym półroczu 2024 r. ubój świń w UE wyniósł ponad 10,5 mln ton i był o 1,8% większy niż przed rokiem⁶. Wzrost ubojów wystąpił m.in. w Niemczech (o 1%, do 2,1 mln ton), Francji (o 0,6%, do 1 mln ton), Polsce (o 9%, do 0,9 mln ton) i Niderlandach (o 1%, do 0,7 mln ton). Może to sygnalizować zatrzymanie, trwającej od 2022 r., serii spadków unijnej produkcji wieprzowiny.

W Polsce w czerwcu 2024 r. pogłowia świń wyniosło ponad 9,1 mln szt. i było o 3,2% mniejsze niż w czerwcu 2023 r. Spadek liczebności pogłowia odnotowano w kategoriach: prosiąt – o 1,7%, warchlaków – o 6,9% i tuczników – o 4,2%. Stado trzody chlewnej na chów o wadze 50 kg i więcej zwiększyło się o 15,4%, w tym loch próśnych – o 10,9%⁷.

W pierwszym półroczu 2024 r. ubój świń w kraju wyniósł 955 tys. ton w wadze bitej ciepłej (1 222 tys. ton w wadze żywej), o 9% więcej niż przed rokiem.

Poziom cen unijnej wieprzowiny przewyższający ceny na rynku globalnym (m.in. w Brazylii, USA i Kanadzie) oraz mniejszy popyt ze strony Chin – znaczącego światowego importera wieprzowiny – są czynnikami determinującymi wyniki eksportu produktów wieprzowych z UE. W okresie styczeń-lipiec

Pogłowia świń w Polsce

Liczby umieszczone nad poszczególnymi słupkami dotyczą pogłowia świń ogółem.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

5. Livestock and Poultry: World Markets and Trade, USDA FAS, July 12, 2024.

6. EUROSTAT, data odczytu: 24.09.2024 r.

7. Pogłowia świń według stanu w czerwcu 2024 r., Informacje sygnałowe, GUS, 12.09.2024 r.

2024 r. eksport produktów wieprzowych z Unii Europejskiej do krajów trzecich był o 1% mniejszy niż przed rokiem i wyniósł 2,6 mln ton (w ekwiwalencie tusz). Najwięcej wieprzowiny poza obszar celny UE eksportowały: Hiszpania (32% udziału w eksporcie, 805 tys. ton), Niderlandy (16%, 412 tys. ton), Dania (15%, 393 tys. ton) i Niemcy (9%, 230 tys. ton). Eksport z Polski stanowił 5% (139 tys. ton) w całym eksporcie wieprzowiny poza UE. Produkty wieprzowe z UE kierowano przede wszystkim do Chin, dokąd w pierwszych siedmiu miesiącach 2024 r. wyeksportowano 666 tys. ton asortymentu wieprzowego (26% udziału w wolumenie eksportu), o 8% mniej niż przed rokiem. Wielka Brytania zaimportowała z UE 517 tys. ton (20% udział w wolumenie), o 1% mniej niż rok wcześniej. Produkty wieprzowe z UE sprzedawane były również m.in. do Japonii (228 tys. ton), Filipin (222 tys. ton) i Korei Południowej (167 tys. ton)⁸.

Import asortymentu wieprzowego do UE w okresie styczeń-lipiec 2024 r. wyniósł 97,3 tys. ton (w ekwiwalencie tusz) i był tylko o 0,4% większy niż przed rokiem. Dostawy do UE pochodziły m.in. z Wielkiej Brytanii (60 tys. ton), Chile (15 tys. ton) i Szwajcarii (11 tys. ton). Najwięcej wieprzowiny spoza UE importowały: Francja, Irlandia i Niemcy, które łącznie zakupiły ponad 60% wolumenu. W Polsce w pierwszej połowie 2024 r. zwię-

zione uboje świń oraz większy popyt na produkty wieprzowe ze strony krajów UE przyczyniły się do poprawy wyników w eksporcie. W okresie styczeń-lipiec 2024 r. za granicę sprzedano 361 tys. ton żywca, mięsa, przetworów i tłuszczów wieprzowych (w ekwiwalencie tusz), o 7% więcej niż przed rokiem. Przychody uzyskane ze sprzedaży zagranicznej produktów wieprzowych wzrosły o 5%, do 1,2 mld euro (5,1 mld zł)⁹.

W strukturze asortymentowej eksportu produktów wieprzowych z Polski największy udział miało mięso, które stanowiło ponad połowę sprzedanego wolumenu (56%). Od początku stycznia do końca lipca 2024 r. za granicę sprzedano 188 tys. ton mięsa wieprzowego (w wadze produktu), o 12% więcej niż przed rokiem. Odbiorcą około 75% wolumenu mięsa wieprzowego była Unia Europejska, głównie Niemcy (17,9 tys. ton, 10%), Słowacja, Rumunia i Czechy (po 8%, po około 15 tys. ton oraz Węgry (7%, 13 tys. ton), a wśród krajów nienależących do UE: Wielka Brytania (7%, 14 tys. ton), USA (4%, 7 tys. ton), Hongkong (3%, 5 tys. ton).

W okresie styczeń-lipiec 2024 r. do kraju przywieziono łącznie 542 tys. ton żywca, mięsa, tłuszczów i przetworów wieprzowych (w ekwiwalencie tusz), o 1% więcej niż przed rokiem. Wydatki poniesione na zakup asortymentu wieprzowego wzrosły o 4%, do 1,7 mld euro (7,2 mld zł). Przedmiotem

importu do Polski były przede wszystkim mięso i żywiec wieprzowy pochodzące z krajów Unii Europejskiej. W okresie siedmiu miesięcy 2024 r. do Polski zaimportowano 376 tys. ton mięsa wieprzowego (w wadze produktu), o 1% mniej niż przed rokiem, głównie z: Danii (100 tys. ton), Belgii (79 tys. ton), Niemiec (74 tys. ton), Hiszpanii (46 tys. ton) i Niderlandów (42 tys. ton).

Import żywca wieprzowego do Polski w okresie styczeń-lipiec 2024 r. był o 14% większy niż przed rokiem i wyniósł 4,7 mln szt., w tym 4,3 mln szt. stanowiły prosięta i warchlaki z Danii.

W pierwszym półroczu 2024 r. ceny trzody chlewnej zarówno w UE, jak i w Polsce wykazywały wzrost, jednak ich poziom był niższy od rekordowych stawek z analogicznego okresu 2023 r. W lipcu i sierpniu 2024 r. mniejszy popyt na mięso wieprzowe na rynku Wspólnoty, przy dużej podaży, skutkował spadkiem cen na rynku europejskim. We wrześniu 2024 r. żywiec wieprzowy nadal taniał u niektórych znaczących producentów wieprzowiny, m.in. w Hiszpanii, Niemczech i Danii, podczas gdy w Polsce nastąpił niewielki wzrost cen. Według danych z zakładów objętych monitoringiem Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej MRiRW w dniach 16-22 września 2024 r. trzodę chlewną skupowano średnio po 7,10 zł/kg, o 3% drożej niż miesiąc wcześniej, ale o 13% taniej niż przed rokiem.

Ceny zakupu żywca wieprzowego bez VAT (według ZSRIR MRiRW)

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

RYNEK WOŁOWINY

Według prognozy USDA w 2024 r. globalna produkcja wołowiny może wzrosnąć o 1,3% i ukształtować się na poziomie około 60,7 mln ton. Większa produkcja spodziewana jest w Brazylii (o 3,7%, 11,4 mln ton), Chinach (o 3,6%, 7,8 mln ton), Meksyku (o 1,8%, 2,3 mln ton) i Australii (o 11%, 2,5 mln ton). Niewielki wzrost produkcji wołowiny (o 0,6%, do 6,5 mln ton) prognozowany jest również w Unii Europejskiej. Jednocześnie mniejsza produkcja przewidywana jest w USA (spadek o 1,2%, do 12,1 mln ton) i Argentynie (spadek o 7,6%, do 3,1 mln ton)¹⁰.

8. Eksport i import – dane KE Agridata; data odczytu 25.09.2024 r.

9. Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem wieprzowym dotyczą świń gatunków domowych i produktów z tych zwierząt, tj. wybranych towarów z pozycji CN: 0103, 0203, 0209, 0210, 1601 oraz 1602 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi. Wolumen przedstawiono w ekwiwalencie tusz.

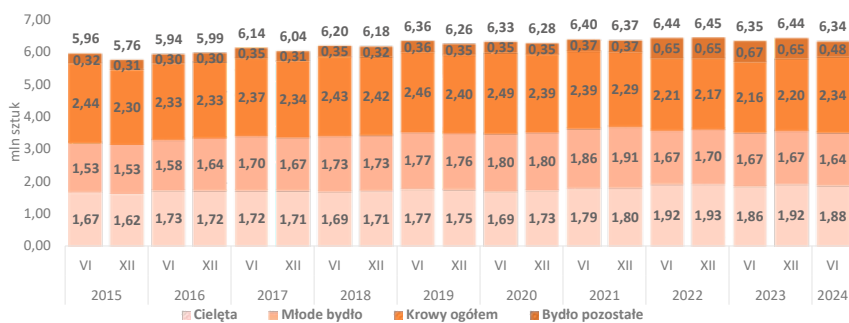
Spodziewany niewielki wzrost produkcji żywca wołowego w Unii Europejskiej potwierdzają dane Eurostatu. W pierwszym półroczu 2024 r. łącznie w krajach Wspólnoty do ubojni dostarczono 3,2 mln ton żywca wołowego, o 3% więcej niż przed rokiem. Wzrost ubojów odnotowano m.in. w Niemczech (o 2%, do 496 tys. ton), Hiszpanii (o 4%, do 356 tys. ton), Polsce (o 20%, do 317 tys. ton) i we Włoszech (o 9%, do 316 tys. ton), a spadek – we Francji (o 2%, do 648 tys. ton)¹¹.

W Polsce pogłowia bydła w czerwcu 2024 r. liczyło 6 336 tys. szt. i było nieznacznie (o 0,4%) mniejsze niż w czerwcu 2023 r. Spadek odnotowano w przypadku młodego bydła w wieku 1-2 lat (o 1,8%, do 1 641 tys. sztuk) i bydła w wieku 2 lat i więcej (o 0,7%, do 2 813 tys. sztuk), a wzrost – w pogłowiu cieląt (o 1,4%, do 1 882 tys. sztuk). Największy udział w krajowym pogłowiu bydła miały województwa: wielkopolskie (18,9%), mazowieckie (18,3%) i podlaskie (16,5%)¹².

Na rynku krajowym w okresie od maja do sierpnia br. odnotowano comiesięczny spadek dostawy żywca wołowego do skupu. Od stycznia do sierpnia 2024 r., podobnie jak przed rokiem, skupiono 436 tys. ton bydła rzeźnego w wadze żywej¹³.

W 2024 r. duży popyt na wołowinę ze strony krajów pozaunijnych jest czynnikiem stymulującym eksport asortymentu wołowego z UE. W okresie styczeń–lipiec 2024 r. kraje UE wyeksportowały łącznie poza obszar celny UE 593 tys. ton produktów wołowych (w ekwiwalencie tusz), o 8% więcej niż przed rokiem. Wielka Brytania pozostała największym odbiorcą asortymentu wołowego z UE z 34% udziałem w unijnym eksporcie. Do Wielkiej Brytanii wyeksportowano 203 tys. ton produktów wołowych, o 5% mniej niż w analogicznym okresie 2023 r. Eksport do Turcji wyniósł 72 tys. ton i był o 40% większy niż przed rokiem. Blisko połowę (48%) dostaw wołowiny do Turcji zrealizowała Polska, 25% – Bułgaria, a 10% – Włochy. Do Bośni i Hercegowiny sprzedano 24 tys. ton asortymentu wołowego, do Izraela 23 tys. ton, a do Ghany 21 tys. ton.

Pogłowia bydła w Polsce

Liczby umieszczone nad poszczególnymi słupkami dotyczą pogłowia bydła ogółem.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Import produktów wołowych do UE od stycznia do końca lipca 2024 r., podobnie jak przed rokiem, wyniósł 220 tys. ton (w ekwiwalencie tusz). Dostawcami wołowiny do UE były m.in. Wielka Brytania (66 tys. ton), Brazylia (50 tys. ton), Argentyna (39 tys. ton) i Urugwaj (28 tys. ton)¹⁴.

Polska jest drugim po Irlandii eksporterem produktów wołowych poza obszar celny UE. Stosunkowo niewielki poziom konsumpcji wołowiny na rynku krajowym (spożycie na poziomie 2 kg na mieszkańca rocznie wobec około 9 kg na mieszkańca średnio w UE) oraz wysokie ceny wołowiny sprzyjają eksportowi tego asortymentu z Polski. W okresie styczeń–lipiec 2024 r. z kraju wywieziono 319 tys. ton produktów wołowych i cielęcych (w ekwiwalencie tusz), o 5% więcej niż przed rokiem. Przychody z eksportu wyniosły 1,5 mld euro (6,7 mld zł) i były o 4% większe r/r¹⁵. W eksporcie asortymentu wołowego dominowało mięso (ponad 90% udziału). Za granicę sprzedano 253 tys. ton mięsa wołowego (w wadze produktu), o 7% więcej niż przed rokiem. Odbiorcami mięsa były głównie kraje UE (79% udziału w wolumenie), m.in.: Włochy (19%, 49 tys. ton), Niemcy (15%, 38 tys. ton), Niderlandy (8%, 20 tys. ton), Francja i Hiszpania (po 7%, odpowiednio 19 tys. ton i 18 tys. ton). W 2024 r. znacząco (o 32%, do 53 tys. ton) wzrósł eksport wołowiny z Polski na rynki pozaunijne, do czego przyczyniły się m.in. wzmożone dostawy

asortymentu wołowego do Turcji, które wzrosły ponad dwukrotnie i wyniosły 32 tys. ton wobec 15 tys. ton w okresie I-VII 2023 r. Wołowinę z Polski kupowała również Wielka Brytania (9 tys. ton) i Izrael (6 tys. ton). Import produktów wołowych i cielęcych do Polski był niewielki i obejmował przede wszystkim mięso (52% udziału) i żywiec (45%). Od stycznia do końca lipca 2024 r. do kraju przywieziono 40 tys. ton produktów wołowych (w ekwiwalencie tusz), o 8% więcej niż przed rokiem.

Ceny zakupu bydła rzeźnego zarówno w UE, jak i w Polsce rosły w pierwszym półroczu 2024 r., a od lipca br. nastąpiła ich stabilizacja na poziomie około 10 zł/kg, tj. nieco wyższym niż w analogicznych okresach przed rokiem. W Polsce w dniach 16–22 września 2024 r. zakłady objęte monitoringiem Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej MRiRW za żywiec wołowy płaciły dostawcom średnio 10,06 zł/kg, o 1% więcej niż przed miesiącem oraz o 3% więcej niż przed rokiem.

RYNEK DROBIU

Światowy rynek mięsa kurzego w 2024 r. charakteryzuje się rosnącą produkcją i konsumpcją. Według prognozy USDA w całym 2024 r. wyprodukowane zostanie 105,3 mln ton mięsa kurzego – o 1,6% więcej niż w roku 2023, podczas gdy konsumpcja zwiększyła się o 1,2% i osiągnie 102,6 mln ton.

10. Livestock and Poultry: World Markets and Trade, USDA FAS, July 12, 2024.

11. EUROSTAT, data odczytu: 24.09.2024 r.

12. Pogłowia bydła według stanu w czerwcu 2024 r., Informacje sygnałowe, GUS, 12.09.2024 r.

13. Biuletyn Statystyczny nr 8/2024, GUS, wrzesień 2024 r.

14. Eksport i import – dane KE DG AGRI, data odczytu 30.09.2024 r.

15. Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem wołowym i cielęcym dotyczą bydła gatunków domowych i produktów z tych zwierząt, tj. wybranych towarów z pozycji CN: 0102, 0201, 0202, 1602 oraz 0210 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi. Wolumen przedstawiono w ekwiwalencie tusz.

Wśród wiodących globalnych producentów największy wzrost produkcji mięsa kurzego przewidywany jest w Chinach (o 1,4%, do 15 mln ton). Wzrosnąć również produkcja w Brazylii (o 1,3%, do 15,1 mln ton), USA (o 0,8%, do 21,3 mln ton), a także w Meksyku i Tajlandii¹⁶.

Umiarkowany wzrost produkcji drobiarskiej w horyzoncie całego 2024 r. przewidywany jest również na rynku unijnym. Zgodnie z prognozą KE produkcja drobiu w UE osiągnie 13,6 mln ton i będzie o 1,7% większa niż w roku 2023, przy równoczesnym 2,2% wzroście konsumpcji, do 12,6 mln ton. Czynniki, które stymulują rozwój produkcji na rynku unijnym w 2024 r., są: spadek kosztów produkcji (głównie cen pasz), utrzymujący się popyt na mięso drobiowe, mniejsza intensywność występowania wirusa grypy ptaków w porównaniu z latami poprzednimi¹⁷.

Wzrost produkcji drobiarskiej odnotowano również w Polsce, która od 2014 r. jest wiodącym producentem tego mięsa w UE, z ponad 20% udziałem w unijnej produkcji. Według GUS w okresie styczeń-sierpień 2024 r. krajowa produkcja mięsa drobiowego (w przedsiębiorstwach przemysłu mięsnego zatrudniających 50 i więcej pracowników) osiągnęła 2,25 mln ton i była o 3,7% większa niż w porównywalnym okresie 2023 r.¹⁸ Intensyfikacja krajowej produkcji drobiarskiej była spowodowana przede wszystkim obniżką cen pasz, które mają największy wpływ na rentowność produkcji. Równocześnie czynnikami, które zachęcały producentów do zwiększania produkcji były: popyt eksportowy, wysoka konsumpcja wewnętrzna oraz konkurencyjność cenowa drobiu względem mięsa wieprzowego. Dotychczasowa sytuacja rynkowa oraz poprawa opłacalności chowu będą skutkowały prawdopodobnym, umiarkowanym wzrostem produkcji drobiarskiej w Polsce w całym 2024 r.

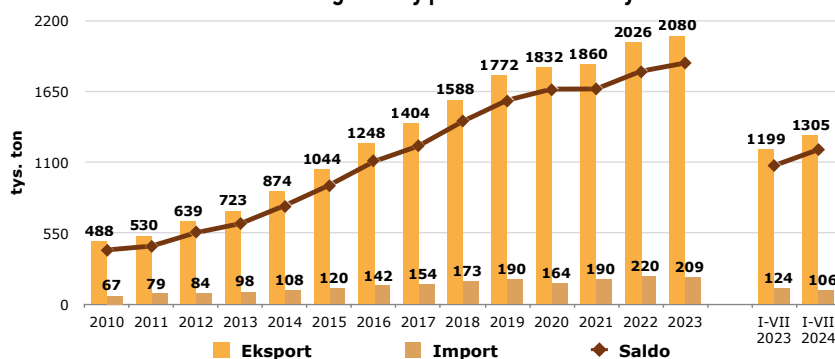
Od początku 2024 r. unijny eksport drobiu kształtował się na poziomach wyższych niż w analogicznych okresach roku 2023. Według danych Komisji Europejskiej w okresie pierwszych siedmiu miesięcy 2024 r. kraje UE sprzedały na rynki pozaunijne ponad 1,2 mln ton

produktów drobiowych (w ekwiwalencie tuszek), o 11% więcej niż przed rokiem, podczas gdy import tego asortymentu do UE zmniejszył się o 2%, do nieco ponad 0,5 mln ton¹⁹. Głównymi kierunkami eksportu produktów drobiowych z UE były: Wielka Brytania (430 tys. ton), Ghana (81 tys. ton), Demokratyczna Republika Konga (62 tys. ton), Arabia Saudyjska (44 tys. ton) oraz Wietnam i Filipiny – odpowiednio 42 tys. ton i 40 tys. ton. Równocześnie kraje UE importowały drób przede wszystkim z Brazylii (163 tys. ton), Ukrainy (127 tys. ton) oraz z Wielkiej Brytanii (112 tys. ton) i Tajlandii (93 tys. ton). Na wysokim poziomie utrzymywał się również krajowy eksport drobiu. Według wstęp-

nych danych Ministerstwa Finansów w okresie styczeń-lipiec 2024 r. wywóz produktów drobiowych z Polski osiągnął 1 305 tys. ton (w ekwiwalencie tuszek) i był o blisko 9% większy r/r. Na rynku UE sprzedano 862 tys. ton drobiu, o około 3% więcej niż przed rokiem. Bardzo dynamicznie rozwijał się eksport na rynki pozaunijne. W okresie siedmiu miesięcy 2024 r. krajowi przedsiębiorcy wyeksportowali do krajów trzecich 443 tys. ton drobiu, o 22% więcej niż w porównywalnym okresie roku 2023.

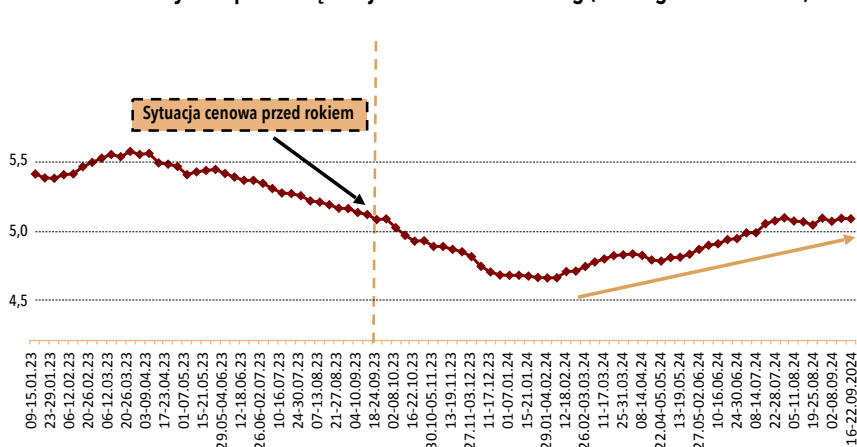
Wzrost eksportu był spowodowany utrzymującym się w krajach UE popytem na polskie mięso, które było konkurencyjne cenowo pomimo znacznej aprecjacji złotego

Polski handel zagraniczny produktami drobiowymi^{1/}

^{1/} Handel zagraniczny żywcem, mięsem, podobami i przetworami drobiowymi w ekwiwalencie tuszek. Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów. Rok 2024 dane wstępne.

Średnie ceny zakupu kurcząt brojlerów w Polsce w zł/kg (według ZSRIR MRiRW)

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

16. Livestock and Poultry: World Markets and Trade, USDA FAS, July 12, 2024.
 17. MEAT 12.06.2024 Sources: European Commission (DG ESTAT, DG AGRI), MSs notifications (Regulation (EC) 2017/1185 and Regulation (EC) 617/2008), GTA.
 18. Biuletyn Statystyczny nr 8/2024, GUS, wrzesień 2024 r.
 19. <https://agrifdata.ec.europa.eu/extensions/DashboardPoultry/PoultryTrade.html>

względem euro i dolara amerykańskiego w stosunku do sytuacji w 2023 r. W sierpniu 2024 r. ceny kurcząt brojlerów w Polsce były o około 75 euro/100 kg niższe niż średnio w UE oraz niższe niż na rynkach największych unijnych producentów, tj. w Niemczech, Francji, Hiszpanii i we Włoszech. Duże znaczenie dla intensyfikacji eksportu miało odzyskanie przez Polskę w kwietniu 2024 r. statusu kraju wolnego od występowania grypy ptaków²⁰, co pozwoliło zwiększyć możliwości sprzedaży produktów drobiowych na rynki pozaunijne. W strukturze asortymentowej krajowego eksportu produktów drobiowych dominowało mięso, którego sprzedaż zagraniczna wyniosła ponad 1 042 tys. ton. Głównymi kierunkami eksportu mięsa w 2024 r. były kraje UE (670 tys. ton) – przede wszystkim Niemcy (171 tys. ton), Francja (105 tys. ton) i Niderlandy (97 tys. ton). Poza Unię Europejską wyeksportowano 372 tys. ton mięsa drobiowego - najwięcej do Wielkiej Brytanii (107 tys. ton), Demokratycznej Republiki Konga (39 tys. ton), Wietnamu (29 tys. ton), Ghany (26 tys. ton) i na Filipiny (20 tys. ton).

Z uwagi na dużą podaż drobiu z produkcji krajowej znacznie mniejszy był import produktów drobiowych do Polski. W okresie pierwszych siedmiu miesięcy 2024 r. do Polski zaimportowano ponad 106 tys. ton produktów drobiowych (w ekwiwalencie tuszek), o około 15% mniej niż przed rokiem.

W okresie od połowy lutego do połowy września 2024 r. na rynku krajowym utrzymywał się umiarkowany wzrost średnich tygodniowych cen skupu kurcząt brojlerów, monitorowanych w ramach Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej MRIRW. W połowie września 2024 r. średnia cena skupu kurcząt brojlerów wyniosła 5,22 zł/kg, co oznaczało wzrost o 0,59 zł/kg w odniesieniu do cen z początku lutego br. Równocześnie ceny skupu kurcząt w połowie września br. były zbliżone do notowanych przed rokiem. Opłacalność produkcji kurcząt brojlerów²¹ była bardziej korzystna niż przed rokiem z uwagi na niższe ceny pasz. Wzrostowi cen kurcząt sprzyjał utrzymujący się duży krajowy popyt na ten gatunek mię-

sa, spowodowany jego konkurencyjnością cenową w stosunku do pozostałych źródeł białka zwierzęcego, a także popyt eksportowy ze strony rynku UE.

RYNEK MLEKA I PRODUKTÓW MLECZNYCH

Według prognozy FAO w pierwszym kwartale 2024 r., pomimo niewielkiego obniżenia produkcji w niektórych regionach świata, utrzymała się niewielka wzrostowa tendencja w produkcji mleka, co spowodowane było dalszym rozwojem produkcji w Azji (szczególnie w Indiach, Chinach i Pakistanie) oraz w Ameryce Północnej (głównie w USA) i Południowej (w Brazylii). Zgodnie z aktualną prognozą światowa produkcja mleka w całym 2024 r. prawdopodobnie będzie o 1,4% większa niż w roku 2023 i osiągnie 978,5 mln ton²².

W 2024 r. wzrost produkcji surowca przewidywany jest również w Unii Europejskiej, która jest znaczącym globalnym producentem i eksporterem mleka i produktów mlecznych. Według prognozy Komisji Europejskiej w całym 2024 r. unijna produkcja surowca prawdopodobnie wyniesie 154,3 mln ton, o 0,4% więcej niż w roku 2023²³.

Polska z uwagi na wielkość stada krów mlecznych zaliczana jest (obok Niemiec i Francji) do największych unijnych producentów mleka. Od 2004 r. do końca 2023 r. krajowy skup mleka wzrósł o około 60%. Towarzyszył mu stabilny trend wzrostowy w wydajności mlecznej krów, która w 2023 r. osiągnęła poziom 7 tys. l, przy jednoczesnym niewielkim wzroście krajowego pogłowia krów mlecznych. W grudniu 2023 r. (według Eurostatu) pogłowia krów mlecznych w Polsce wynosiło 2 243 tys. szt., o 1,6% więcej niż przed rokiem.

Na rynku krajowym w okresie pierwszych ośmiu miesięcy 2024 r. podaż mleka surowego do skupu utrzymała się na poziomie wyższym niż przed rokiem, co było wynikiem utrzymania się popytu na surowiec ze strony przetwórstwa spożywczego. Łącznie w okresie styczeń-sierpień 2024 r. skup

mleka surowego w kraju ukształtował się na poziomie ponad 8,9 mld l i był o 4% większy niż w tym samym okresie rok wcześniej²⁴. W ujęciu miesięcznym w sierpniu br. odnotowano niewielką obniżkę dostaw mleka. Według danych GUS w sierpniu 2024 r. do podmiotów skupujących krajowi producenci dostarczyli około 1,09 mld l surowca, o 1% mniej niż w lipcu 2024 r., ale o 3% więcej niż przed rokiem.

Wpływy krajowej branży mleczarskiej z eksportu produktów mlecznych w pierwszych siedmiu miesiącach 2024 r. były nieznacznie wyższe niż w tym samym okresie przed rokiem. Według wstępnych danych Ministerstwa Finansów w okresie styczeń-lipiec 2024 r. wartość wywozu produktów mlecznych z Polski wyniosła 2,1 mld euro (9,1 mld zł) i była zaledwie o 0,6% wyższa niż w okresie styczeń-lipiec 2023 r. Niewielka dynamika wzrostu wartości eksportu wynikała z mniej korzystnego dla eksporterów kursu złotego do waluty unijnej. Jednocześnie na import asortymentu mlecznego wydatkowano ponad 1 mld euro (4,4 mld zł), o 4% więcej /r/. Dodatkowo saldo obrotów handlowych artykułami mleczarskimi (łącznie z kazeiną) w okresie I-VII 2024 r. wyniosło 1,1 mld euro (4,7 mld zł) i było o 2,5% niższe niż przed rokiem.

Eksport do krajów Unii Europejskiej wygenerował około 70% wpływów uzyskanych ze sprzedaży zagranicznej artykułów mleczarskich z Polski. Przychody uzyskane z tego tytułu w okresie siedmiu miesięcy 2024 r. wyniosły 1,5 mld euro i były o 5% większe niż w analogicznym okresie roku 2023. Głównymi odbiorcami produktów mlecznych na rynku unijnym były: Niemcy (20% wartości – 430 mln euro), Czechy (7% – 144 mln euro), Rumunia (5% – 105 mln euro) oraz Niderlandy (5% – 100 mln euro) i Włochy (4% – 91 mln euro).

W eksporcie produktów mlecznych z Polski udział krajów pozaunijnych stanowił 30%. Przychody uzyskane z eksportu na rynki pozaunijne wyniosły 641 mln euro i były o 8% mniejsze niż w okresie styczeń-lipiec 2023 r. Największy udział w polskim eksporcie

20. <https://www.woah.org/app/uploads/2024/04/2024-04-poland-hpai-selfd-eng.pdf>

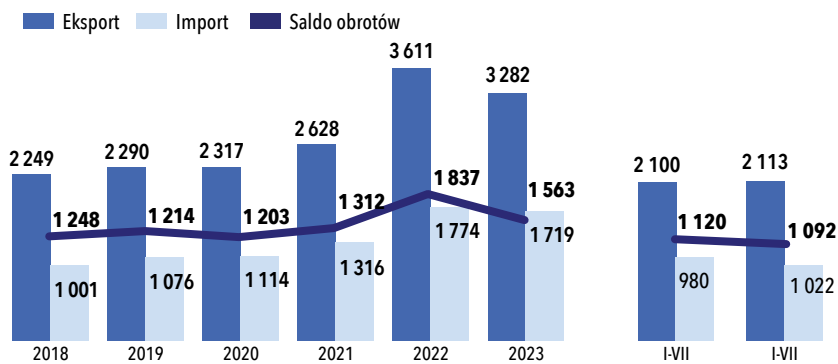
21. Opłacalność produkcji kurcząt podawana jako relacja cen skupu kurcząt brojlerów do cen mieszanek pełnoporcjowej grower/finiszera.

22. FAO – Food Outlook – Biannual report on global food markets, June 2024 – Milk and milk products.

23. Short-term Outlook for EU agricultural markets in 2024 – Edition No 38.

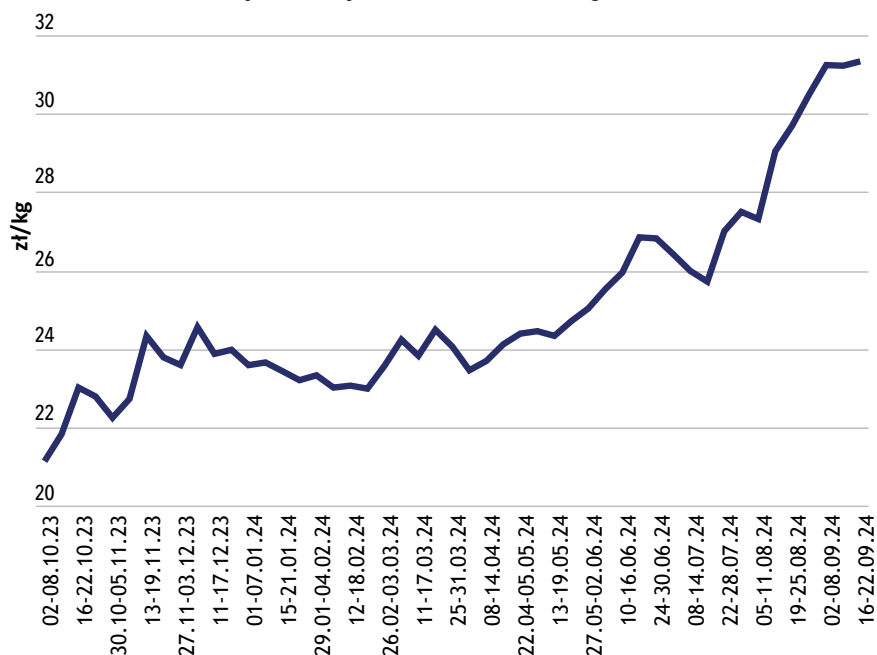
24. Biuletyn Statystyczny nr 8/2024, GUS wrzesień 2024 r.

Polski handel zagraniczny produktami mlecznymi*

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2024 - dane wstępne.
* z kazeiną i lodami

Średnie ceny netto zbytu masła w blokach (wg ZSRIR MRiRW)

spośród krajów pozaunijnych miały: Algieria (6% wartości wywozu - 123 mln euro), Wielka Brytania (5% - 110 mln euro), Ukraina (3% - 56 mln euro), Arabia Saudyjska (2% - 37 mln euro), a także Chiny (1,5% - 32 mln euro). Największe wpływy w pierwszych siedmiu miesiącach 2024 r. spośród produktów mlecznych uzyskano z eksportu serów i twarogów (673 mln euro), mleka płynnego i śmietany (379 mln euro), lodów (314 mln euro), mleka zagęszczonego i w proszku (254 mln euro) oraz masła i tłuszczów mlecznych (233 mln euro). W Polsce w okresie pierwszych siedmiu

miesiący 2024 r. utrzymywała się spadkowa tendencja cen skupu mleka, która była odzwierciedleniem dekonjunkury na rynku globalnym. Czynnikiem dodatkowo wspierającym spadek cen surowca był wzrost dostaw mleka do przemysłu oraz proces dezinflacji w kraju odnotowany w okresie pierwszych miesięcy 2024 r. Zatrzymanie spadkowej tendencji cen skupu mleka nastąpiło w sierpniu 2024 r. Odnotowany wzrost cen skupu mleka w sierpniu br. był następstwem spadku podaży mleka do skupu w okresie letnim spowodowanym

wysokimi temperaturami. Według danych GUS w sierpniu 2024 r. krajowi dostawcy za surowiec przeciętnie uzyskiwali 200,63 zł/hl, o 3% więcej niż w poprzednim miesiącu i o 7% więcej niż w sierpniu 2023 r. Ceny skupu mleka, podobnie jak w poprzednich miesiącach, były bardzo zróżnicowane regionalnie. Różnica pomiędzy najwyższą, średnią ceną skupu mleka w woj. podlaskim (213,82 zł/hl) a najniższą ceną w woj. łódzkiej (186,39 zł/hl) wyniosła w sierpniu br. aż 27,43 zł/hl.

Na rynku trwałych produktów mlecznych w okresie od lutego do września 2024 r. utrzymywała się tendencja wzrostowa cen masła w blokach, co było odzwierciedleniem tendencji wzrostowych na rynku międzynarodowym spowodowanych mniejszą podażą eksportową masła ze strony dużych globalnych eksporterów - Nowej Zelandii i UE. Według danych ZSRIR MRiRW w tym okresie ceny masła w blokach wzrosły średnio z 23,35 zł/kg z początku lutego br. do 31,26 zł/kg w pierwszym tygodniu września br. Cena masła w blokach w dniach 16-22 września 2024 r. wzrosła do 31,36 zł/kg i była średnio o 49% wyższa niż przed rokiem. Na krajowym rynku proszku mlecznego w okresie styczeń-maj 2024 r. cena OMP utrzymywała się w umiarkowanej tendencji spadkowej. W okresie od czerwca do września cena OMP była relatywnie stabilna i wahała się od 10,02 zł/kg do 10,97 zł/kg. Ceny PMP natomiast po wykazywaniu niewielkich zmian od początku roku, wahających się od 15,68 zł/kg do 16,52 zł/kg, na przełomie lipca i sierpnia br. zapoczątkowały umiarkowaną tendencję wzrostową. W okresie sierpień-wrzesień cena PMP wzrosła od 16,05 zł/kg do 17,12 zł/kg. W dniach 16-22 września 2024 r. według danych ZSRIR MRiRW notowany poziom cen OMP (10,80 zł/kg) był o 3% niższy niż w analogicznym okresie przed rokiem, a PMP (18,05 zł/kg) o 13% wyższy r/r.

Materiał opracował zespół Biura Analiz i Strategii KOWR²⁵:
Marzena Trajer, Ewa Bochińska,
Martyn Mieczkowski, Bartłomiej Strączak,
Maria Włodarczyk.

25. Analiza została opracowana na podstawie aktualnej wiedzy. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa nie ponosi odpowiedzialności za decyzje ekonomiczne podjęte na jej podstawie.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
ul. Karolkowa 30, 01-207 Warszawa

Telefoniczny Punkt Informacyjny 22 376-76-76
Czynny od poniedziałku do piątku w godz. 8.00-16.00

Centrala:

Biuro Dyrektora Generalnego	22 376-78-55
Biuro Administracyjne	22 376-74-10
Biuro Analiz i Strategii	22 376-72-29
Biuro Audytu Wewnętrznego	22 376-79-05
Biuro Finansowo-Księgowe	22 376-74-32
Biuro Kontroli Wewnętrznej	22 376-72-51
Biuro Prawne i Zamówień Publicznych	22 376-73-61
Biuro Teleinformatyki	22 376-70-24
Biuro Zarządzania Kapitałem Ludzkim	22 376-77-44
Departament Gospodarowania Zasobem	22 376-76-23
Departament Innowacji	22 376-71-30
Departament Interwencji Rynkowych	22 376-71-09
Departament Kształtowania Ustroju Rolnego	22 376-79-67
Departament Nadzoru nad Spółkami	22 376-77-76
Departament Rozwoju Rynku	22 376-70-50
Departament Wsparcia Eksportu	22 376-72-26
Departament Wspierania Konsumpcji	22 376-79-79

Oddziały Terenowe KOWR

OT Białystok

ul. Gen. Gustawa Orlicz-Dreszera 1 lok. 1
15-797 Białystok
85 664-31-50

OT Koszalin

ul. Partyzantów 15a
75-411 Koszalin
94 347-31-00

OT Opole

ul. 1 Maja 6
45-068 Opole
77 400-09-39

OT Warszawa

pl. Bankowy 2
00-095 Warszawa
22 635-10-00

OT Bydgoszcz

ul. Hetmańska 38
85-039 Bydgoszcz
52 525-08-01

OT Kraków

ul. Zbożowa 4
30-002 Kraków
12 314-99-00

OT Poznań

ul. Fredry 12
61-701 Poznań
61 856-06-01

OT Wrocław

ul. Mińska 60
54-610 Wrocław
71 356-39-19

OT Częstochowa

ul. Jana III Sobieskiego 7
42-200 Częstochowa
34 378-20-36

OT Lublin

ul. Witolda Chodźki 10A
20-093 Lublin
81 532-21-12

OT Pruszcz Gdański

ul. Powstańców Warszawy 28
83-000 Pruszcz Gdański
58 300-48-41

OT Gorzów Wlkp.

ul. Myśluborska 32
66-400 Gorzów Wlkp.
95 714-61-00

OT Łódź

ul. Północna 27/29
91-420 Łódź
42 636-53-26

OT Rzeszów

ul. Asnyka 7
35-001 Rzeszów
17 853-78-00

OT Kielce

ul. Piaskowa 18
25-323 Kielce
41 343-31-90

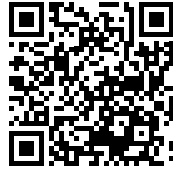
OT Olsztyn

ul. Głowackiego 6
10-448 Olsztyn
89 524-88-01

OT Szczecin

ul. Bronowicka 41
71-012 Szczecin
91 814-42-00

Chcesz być na bieżąco?
Zapisz się do newslettera
„Biuletynu Informacyjnego KOWR”

<https://nieruchomoscikowr.gov.pl/newsletter/aktualnosc>

